

Rune Fardal, studerer psykologi

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn
<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

Prosjektiv identifikasjon

25 Noveber, 2012, Oppdatert 04.09.2014

Baiting & Bashing

Abusive people enjoy this framing game. They provoke their chosen target for a reaction, then claim it as evidence of mental instability, evil-mindedness, or something else that implies it is the victim who is at fault. Diverting all attention away from his own behavior, the bully seeks support from others, turning them against his target. It can be devastating for an individual who already is suffering from mistreatment to be blamed, slandered, rejected, and isolated, as well. The abuser enjoys the sense of power and control he derives from tormenting with impunity, and the positive attention he gets from playing the victim and fishing for sympathy. It is also an effective method of intimidating his target from attempting to speak up and expose the truth.

Slik fungerer projektiv identifiaksjon i praksis. Subjektet projiserer sin egen adferd på objektet og får det til å se ut som om objektet har denne adferd. Subjektets identifikasjon med objektets adferd, får dem til å reagere som om de var objektet som ble utstt for subjektets adferd. Virkeligheten blir snudd på hodet.

Å forstå forskjellen på de psykologiske forsvarsmekanismene *Projeksjon* og *Projektiv Identifikasjon* er helt nødvendig for å avsløre komplisert manipulasjon.

Har du opplevd å bli beskyldt for en adferd eller holdning du ikke har, men som den som beskylder deg har?

Har du opplevd at din motpart utgir seg for å ha din positive adferd, mens de egentlig har en stikk motsatt adferd?

Da har du antagelig vært utsatt for disse avanserte psykologiske forsvarsmekanismer. Typisk er å bli beskyldt for å være voldelig, deretter reagerer man kraftig på de falske påstander, hvorpå omgivelsene oppfatter slik frustrasjon som aggresjon. Ingen sjekker eller forstår hva som skjer og man blir fordømt! Virkeligheten blir snudd fullstendig på hodet.

Hvordan kan dette skje? Hvilke mekanismer er i gang? Hvorfor forventes det at man etter grove usanne påstander ikke skal reagere i det hele tatt? Hvorfor forventer omgivelsene at man skal være blottet for emosjoner og normale affekter? Hvorfor blir man kritisert for å å vise helt normal reaksjon? Hvorfor lar man seg så lett lure av dette? Hvorfor vil ikke omgivelsene se bevisene som dokumenterer at de blir manipulert? Hva om man ikke reagerer og ikke fremviser noen emosjoner i det hele tatt? Hvorfor må man ha psykopatens emosjonelle fravær for å unngå å bli kritisert? Dette er noe av den mest kompliserte psykologi i aksjon!

HVORDAN KOMMUNISERER DETTE BARNET?

Jo, med projektiv identifikasjon.

Stikkordet er **projektiv identifikasjon** og den dynamikk rundt *projeksjon*, *splitting* og *introjeksjon* som styrer den. Ideen rundt projeksjon er beskrevet allerede av Fereczi (1909) i artikkelen "*Introjection and transference*". Også Freud brukte disse begrep i flere artikler fra 1920 til 1930. Projektiv identifikasjon ble brukt av Weiss (1925) i forklaringen av seksuelle objektvalg. Klein (1932) refererer til Weiss artikkel. I 1945 nevnte Brierley begrepet i sin artikkel (s.96) om metapsykologi. Den underliggende dynamikk var med andre ord kjent I årtier før dette begrepet satt dagsoden I psykodynamisk psykologi.

I 1946, i "*Notes on some schizoid mechanisms*" snakket **Melanie Klein** om *identifikasjon gjennom projeksjon* og endret i 1952 dette til **projektiv identifikasjon**. Kleins ide var at *den indre verden er dannet av representasjoner av tidlige barndomsrelasjoner*, og står under innflytelse av indre fantasier (Bateman & Holmes, 1995, s. 10). Dette betyr at vår virkelighetsoppfatning bygger på vår oppfatning av relasjoner til viktige andre. Alt hun skrev i 1946 var : "*I have referred to the weakening and impoverishment of the ego resulting from excessive splitting and projective identification*" (s.104). Først i 1952 utgaven av denne artikkelen definerte hun begrepet:

"Much of the hatred against parts of the self is now directed towards the mother. This leads to a particular form of identification which establishes the prototype of an aggressive object relation. I suggest for these processes the term "projective identification"" (Spillius, 2012:27)

Klein snakker om at subjektets identifikasjon med egne trekk skjer ved at de tillegges andre (objektet) og at man derigjennom blir dem bevisste. Man identifiserer seg med sine egne fortrenge trekk, gjennom å rojisere dem over på et objekt. Indre skjulte trekk blir synlige når de projiseres over I en mental objektrepresentasjon av objektet.

Spedbarnet var ikke sin adferd bevisst, men blir den bevisst gjennom observasjonen av morens reaksjon på spedbarnets adferd. Morens reaksjon på spedbarnets projeksjon, formet dermed spedbarnets relasjon til moren og til verden som så.

Gjennom disse mekanismer ligger grunnlaget for omsorgspersonens betydning for barnets utvikling.

I Kleins formulering var dette en intrapsykisk prosess, en indre prosess i motsetning til en interpsykisk prosess, mellom personer i en relasjon. Det er bla. en *forsvarsmekanisme* : Uakseptable deler av **subjektets selv** (den som projiserer) blir ubevist avspaltet i dennes fantasi og projisert over på en fantasi-objekt-represenatsjon av den andre, **objektet**, enten for å unngå å bli forlatt, eller i et forsøk på å vinne kontroll over og dominere og styre dette (Klein, 1946). En form for narsissistisk sammensmeltning mellom subjektet og objektet.

Selvet, kan vi enkelt beskrive som vår egen bevisste og ubevisste opplevelse av hvem vi er, vår identitet og personlighet. *Selvet* er en kognitiv struktur der adferd er organisert og som utvikler seg med alder og modning :

* **Spedbarns** emosjoner kontrollerer deres adferd. 3-4 åringer tror alle har de samme emosjoner om samme ting. De klarer ikke se at det kan være to følelser om samme ting. Små barn beskriver seg ved deres fysiske karateristikker, typisk adferd eller materielle eiendeler.

De beskriver seg hvordan de synes de burde være, negative og positive trekk kan ikke eksistere samtidig. De er ikke i stand til å være selvkritiske og selv om de er obs på det vil de aldri akseptere negative beskrivelser fra andre. Barn på 6 år kan kritisere andre men ikke seg selv. Impulsivitet preger denne periode. Tilknytning er viktig i de første år. Fra 3-5 år utforskes omgivelsene og hvilke adferd som er god og dårlig.

* **Litt eldre barn** beskriver seg i termer av deres sosiale omgivelser. De svinger mellom å beskrive seg i neagitive og positive termer. Ved 8 års alder begynner barn internalisere skam og bli selvkritiske. I sen barndom begynner de anta at emosjoner forårsakes av andre. Ungdoms beskrivelser av egne emosjoner dekker over egne negative emosjoner. Ungdom engasjerer seg med jevnaldrende.

* **Ungdom og voksne** beskriver seg ut i fra motiver, mål og tro. Voksne beskriver sin adferd i en kontekst. Ungdom synes akseptere negative beskrivelser og kritikk veldig lett. Voksenlivet preges av lang tids partnerskap. (Mays 2012)

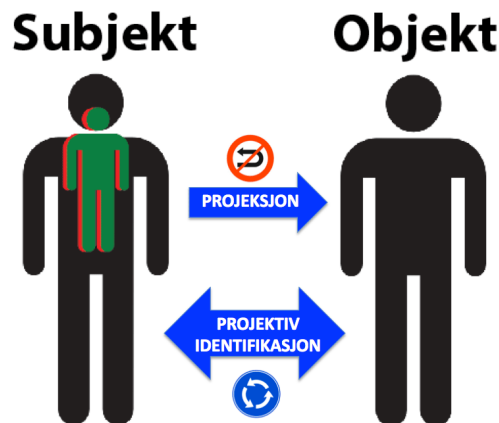
Aspektet med å kontrollere objektet med deler av det projiserte selvet er tydelig i barnets fantasi om å ha almektige hjelpere som det styrer med magiske evner (Olsen, 2002:620). Indre selv-representasjoner er fastlåste, ubevisste og projiseres inn i andre i form av forventninger og tolkninger av deres adferd.

Ved projeksjon og projektiv identifikasjon er det minst 2 deltagere eller objekt/subjekt representasjoner (fantasikonstruksjoner av en person, ide, objekt eller seg selv). Subjektet som projiserer ut og objekt-representasjonen som projeksjonen er rettet mot. Subjektet vil alltid være reelt, mens objektet kan være en objekt-presentasjon, et fantasiskapt bilde av et objekt. Subjektet bærer et materiale (del av subjektets selv) som vanligvis skaper angst, eller som man av andre årsaker ikke kan akseptere ved seg selv, men dette kan også være materiale av positiv karakter når man vil beskytte dette mot egne negative elementer. Det er dette som projiseres ut fordi det ubevisst skaper angst, udefinert angst, selv om subjektet ikke er trekket bevisst. Ved **projeksjon** går materialet en veg, fra subjektet til objektet. Ved **introjeksjon** går materiale fra objekt/objektrepresentasjonen til subjektet. Objektet behøver ikke nødvendigvis være tilstede. Ved **projektiv identifikasjon** går materialet først fra subjektet til objektrepresentasjonen, deretter bearbeides dette i objektet (objektet reagerer på dette) før en objekt-bearbeidet utgave av materialet returneres tilbake til subjektet.

Det er dette returnerte materiale som subjektet så bruker for å tolke objektet! Det er på mange måter som en laser: En partikkel sendes ut fra laser, treffer et objekt og returnerer til subjektet. I en laser tolkes avstanden som en funksjon av tiden det tar før partikkelen er tilbake. Mellom et subjekt og et objekt, tolkes subjektet som en funksjon av reaksjonen på objektets projiserte materiale.

Både *splitting* og *identifikasjon* er en del av dette komplekse bildet. Her skjer det en "dialog" mellom subjektet og objektet/objekt-representasjonen. Ved projeksjon er ofte materialet ubevisst, det "forlater" subjektet og blir i objektet eller i en objekt-representasjon (en ide om objektet). Ved projeksjon vil subjektet benekte dets tilstedeværelse i seg selv. Gjennom projektiv identifikasjon er materialet i projeksjonsprosessen ubevisst i subjektet, men når det dukker opp som reaksjon i objektet, kan både subjektet og objektet identifisere seg med dette. Det er her det sykelige primitive kommer til syne i projektiv identifikasjon fordi subjektet kan ha en "dialog" med sin egen ide i objektrepresentasjonen! Subjektet skaper sin egen ufarlige verden i sin egen fantasi. Objektrepresentasjonen (subjektets mentale bilde av objektet) blir en

avatar for subjektet.

Noen begreper

Indre representasjon beskriver psykens oppbygning av indre strukturer som gjenspeiler personens ytre relasjonserfaringer. Indre representasjon er mentale konstruksjoner (Akhtar, 2009). Disse styrer personens persepsjon, tenkning, følelser og atferd i møte med nye opplevelser. Indre representasjon innebærer at opprinnelig ytre relasjoner, i omarbeidet form, eksisterer som indre relasjoner. Det indre består av selv- og objektrepresentasjoner, med relasjoner mellom dem (Igra, 2002).

Objektreasjoner er ubevisste forestillinger om dynamikken mellom eget selv, og ytre objekter (Gullestad & Killingmo, 2005). Det er indre representasjoner av selv og andre (objekter) med assosierte affekter og hvordan disse strukturer så influerer på forholdet med selvet og andre (Masterson, 2004:24). Som følge av feil i utviklingen er den vesentligste forskjell mellom de med personlighetsforstyrrelse og normale, at de med en forstyrrelse *ikke har hele objektreasjoner*. Det vil si at deres indre representasjoner av dem selv og andre er splittet i 2 delenheter. Hver delenhet har en veldig ekstrem, urealistisk og ensidig syn på eget selv og en tilsvarende ensidig ekstremt syn på objektet. Rigiditet preger slike mennesker. Disse delrepresentasjonene er ikke integrerte og derfor ikke hele. For narissister preges ego-funksjonene av : dårlig realitetspersepsjon, dårlig impuls kontroll, lav frustrasjonstolerance, uklare ego grenser. Forsvaret preges av : splitting, benektelse, unnvikelse, utagering, klebring, projeksjon, projektiv identifikasjon.

Objekt er her den ytre mottaker av projeksjonen. Det er selvets motpart i relasjonen.

Subjekt er her avsender av projeksjonen.

Objekt-representasjoner er subjektets mentale fantasibilde av objektet. Altså ikke objektet som så, men en *forestilling* en «ser inne i seg», en mental konstruksjon i subjektet av hvordan objektet oppfattes. En oppfatning preget av egne behov. For å gjenkjenne et objekt må man ha en indre representasjon av objektets utseende og innhold. Dette er mentalt tilgjengelig, selv om objektet ikke er til stede. En slik objektrepresentasjon kan være realitetsforankret og den kan være fantasiforankret. Hos personlighetsforstyrrede er den ofte i stor grad

fantasiforankret, knyttet til forsvar og dekning av egne behov. De ser ikke objektet hva det er, de ser det for hva de har skapt det som gjennom sine projeksjoner. Andre blir ikke oppfattet slik de faktisk er, men slik de helst bør være for ikke å utgjøre en trussel mot et indre ødelagt fragmentert selv, nemlig som en container for egne affektive trekk.

Selv-representasjoner er subjektets mentale bilde av seg selv. Hos normale er dette mer realitetsbegrunnet og i hovedsak synonymt med eget selv, mens det hos forstyrrede er fantasipreget og tilpasset for ikke å utgjøre noen trussel mot eget skadet selv.

Ideal-objekt er den idealiserte del av en objekt-representasjon. Slik subjektet gjerne vil at objektet skal fremstå.

Selv-objekt, et selvobjekt er den *funksjon og betydning* et annet menneske, et dyr, en ting, en kulturformasjon eller en idetradisjon har for opprettholdelse av ens følelse av å være et sammenhengende og meningsfullt selv (Sigmund Karterud). Eller for å si det som Skårderud (2002:198): "*Selvobjektene er for selvet hva oksygen er for kroppen. Når det er der tenker vi lite over det, når det ikke er der blir vi ødelagt. Vi kan ikke klare oss uten. Psykisk helse er knytte til evnen til å omgi seg med et modent og nærende miljø av selvobjekter*".

Selvobjekter er ikke en person, men en *funksjon*. Rent fysisk snakker vi om noen eller noe i den ytre verden som tjener selvets opprettholdelse. Det handler om et intrapsykisk fenomen for å tillegge en følelsesmessig betydning til et fenomen. Foreldre er de første selvobjekter for barnet. Og det er deres funksjon for barnet som utgjør dette selvobjekt. Forelderens evne til plei, næring, trygg base berøring, osv. Alle disse funksjoner er barnets selvobjekter.

Når barnet blir den voksnes selvobjekt kan det bety at barnet kommer i skyggen av foreldrenes behov. Barnet blir forelderens narsissistiske investering i seg selv. Barnets funksjon som narsissistisk supply for foreldrene er ikke barnets behov men den voksnes behov. Når dette skjer i for stor grad har vi en sykkelig barn-forelder relasjon.

Introjekt er setninger eller leverregler, internaliserte oppfatninger, mentale representasjoner, indre arbeidsmodeller, kognitive skjema som "styrer" personens fungering.

Egostyrke måles i :

- evne til å utsette behovstilfredstillelse
- evne til å utholde frustrasjon
- evne til å planlegge og gjennomføre fremtidige mål
- evne til å forholde seg til avtaler
- evne til å skille mellom seg selv og andre
- evne til å ta ansvar for egne handlinger
- psykologisk forsvars grad av modenhet
- evne til realitetsvurdering
- stabil identitet

I det hele tatt mentaliseringsevne.

Identifikasjons-prosessen

Identifisering vil si at en person på grunn av følelsesmessig tilknytning til et annet menneske, eller en ide (objektrepresentasjon) om et annet menneske, mer eller mindre «setter seg i den andres sted», og ubevisst synes å anta tanker, følelser og handlinger etter den andres forbilde. (SNL) I det hele tatt evne til å leve seg inn i det man identifiserer seg med. Identifisering er et sentralt begrep både innen utviklingsteori, personlighetsteori, psykodynamikk og sosialpsykologi og selvsagt i narsissistiske objektreelasjoner. Identifikasjonen skjer gjennom introjeksjon og projeksjon. Innen utviklingsteori betones identifisering med sentrale personer på ulike alderstrinn som betydningsfullt for personlighetsutformingen. I de tidlige barneår er identifisering med foreldrene helt sentral for utviklingen.

In his paper 'On the psychopathology of narcissism' Rosenfeld (1964) stated:

Identification is an important factor in narcissistic object relations. It may take place by introjection or by projection. When the object is omnipotently incorporated, the self becomes so identified with the incorporated object that all separate identity or any boundary between self and object is denied. In projective identification parts of the self omnipotently enter an object, for example, the mother, to take over certain qualities which would be experienced as desirable, and therefore claim to be the object or part-object. Identification by introjection and by projection usually occur simultaneously. (Rosenfeld 1964: 170)

Mangel på tilstrekkelig god identifisering fører til psykiske problemer. I skolealderen vil identifisering med andre voksne enn foreldrene, f.eks. lærere, og andre ungdommer ha betydning. Innen personlighetsteori har man beskrevet identifisering som en forsvarsmekanisme eller mestringsstrategi, ved at man forsvarer seg mot angst for en person ved at man identifiserer seg med denne. Stockholmsyndromet skulle være kjent for de fleste. Innen sosialpsykologi er identifisering del av den sosiale læring og identifisering med grupper og institusjoner sentrale fenomen.

Å **identifisere** seg med noe, vil derfor innebære at man gjenkjenner "noe" i relasjon til et ytre objekt eller objektreelasjon. Begrepet blir et uttrykk for hvordan man *forholder seg* til dette "noe". Man kan identifisere seg selv eller deler av eget selv med noe, man kan identifisere dette "noe" med andre og man kan avvise dette "noe" fordi man ikke identifiserer seg med dette. Identifikasjonsprosessen handler mye om hvordan man formes. Identifikasjonsprosessen er derfor viktig for personlighetsutviklingen.

Det blir derfor meget viktig for et barn å kunne ha gode rollemodeller å identifisere seg med for å utvikle sitt eget psykiske apparat og strukturer i tråd med den virkelighet de senere skal møte i relasjoner til andre. Identifikasjonsprosessen blir viktig for utvikling av strategier for å møte verden. Derfor skades barn som vokser opp med rollemodeller der de tvinges identifisere seg med en sykkelig adferd for å overleve. Slike barn utvikler strategier som i møte med andre gir dem alvorlige problemer. Identifikasjonsprosessen er derfor helt avgjørende for et barns utvikling.

Det er her begrep som **utviklingsfremmende tilknytning** blir viktige. Et barn har behov for å identifisere seg positivt med sine omsorgspersoner og miljø for å utvikles normalt. Et barn som tvinges identifisere seg med en syk omsorgsperson, vil selv utvikle sykkelighet gjennom

de strategier det finner nødvendig å ta i bru for å overleve.

I denne sammenheng (projektiv identifikasjon) er dette "noe" ofte et trekk ved den som projiserer (positivt eller negativt). Å identifisere seg med det projiserte materiale (adferdstrekk) vil si at man gjenkjenner trekket i seg selv (i objektet) eller i den som projiserer (subjektet). Man tar stilling til om trekket skal aksepteres eller forkastes. Små barn har få valgmuligheter til slik utvelgelse, de er avhengig av det de får. Det kan også være at man manipuleres til å identifisere seg med det projiserte materiale, slik vi dels ser ved projektiv identifikasjon. Et barn som vokser opp med en narsissistisk forelder tvinges identifisere seg med denne for å overleve. Identifikasjonsprosessen blir en identitetsutviklingsprosess.

I denne identifikasjonsprosessen opplever man ofte at det projiserte materiale er noe man *ikke* kan identifisere seg med, man avviser og reagerer på å bli tillagt et slikt trekk eller adferd som subjektet søker projisere over på en. Måten det projiserte materiale blir mottatt av objektet, om det aksepteres eller avvises, blir styrende for relasjonens videre dynamikk og barnets utviklingskvalitet. For et barn er det ikke mulig motstå et slikt press fra en narsissistisk forelder. Det formes i en avvikende virkelighetsfortsættelse.

Ofte kommer slikt materiale i form av forventninger, disse kan avvises eller søkes innfridd. Ved avvisning oppstår konflikt, fordi for avsender er slikt projisert materiale ved projektiv identifikasjon ubevisst (fortrengt, benektet) og subjektet identifiserer seg derfor ikke med dette materiale, og dersom mottaker ikke identifiserer seg med det projiserte materiale vil det også der bli avvist. Tar objektet dette materiale derimot til seg, så vil subjektet identifisere seg med dette når det blir synlig i objektets adferd.

Eks. er om subjektet bryter avtaler, (noe som er angstfremmende og dermed fortrenkes til det ubevisste) og så påstår (projiserer) at objektet bryter avtaler, mens objektet kan dokumentere at avtaler ikke er brutt, så vil det utløse konflikt. Subjektet identifiserer seg med objektets påståtte avtalebrudd. Subjektets egne avtalebrudd er fortregt, men blir synlige i identifikasjonsprosessen som skjer etter projeksjon av disse holdninger på objektet.

Kjernen i en slik konflikt er subjektets problemer med å identifisere seg med sine egen adferdstrekk (her avtalebrudd). Disse opplever subjektet ubevisst som negative for eget *Selv* og de opplever dem som tilhørende *objektet* gjennom projektiv identifikasjon! Da vil subjektets psykologiske forsvar avvise disse som et trekk ved eget selv. Resultat : aggresjon som projiseres på subjektet.

Freud skilte mellom flere ulike typer identifisering, som hysterisk og narsissistisk. Andre forfattere beskrev andre former (Sandler 1987:10). Identifikasjon skiller seg fra imitasjon, som er en frivillig og bevisst tilstand. To typer identifikasjon er beskrevet:

- **Primær identifikasjon** relaterer til tilstanden før faste grenser mellom selvet og objektet er etablert (spedbarnet). Spedbarnets manglende evne til å skille mellom seg selv og andre. I denne fase adopterer barnet ubevisst den voksnes karakteristikk. I forbindelse med psykopatologi er dette beskrevet som en regressiv tilstand.

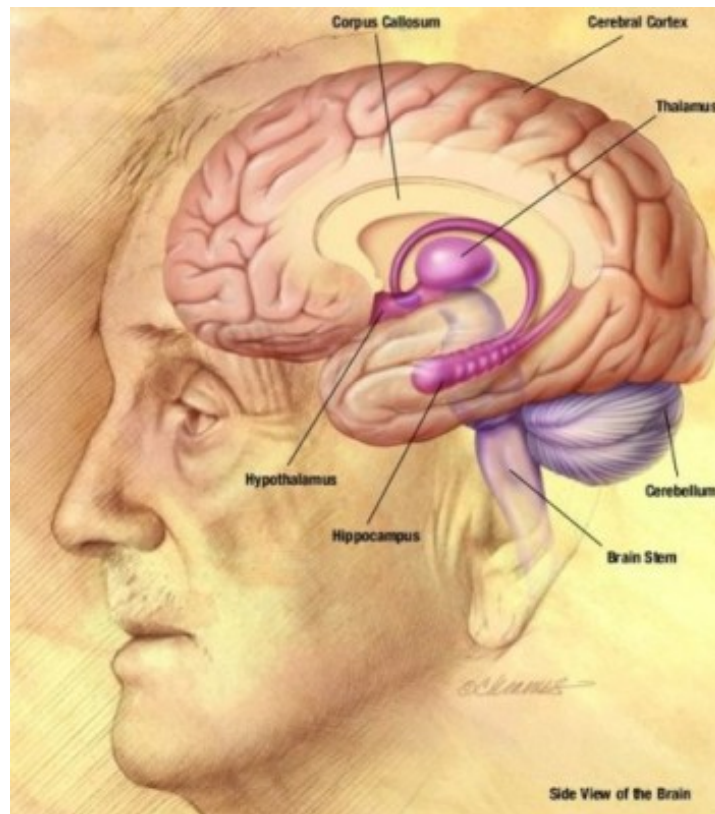
- **Sekundær identifikasjon** er en tilstand der grensene for eget selv ikke er visket ut, men subjektet kroppslig gjøres i en selvrepresentasjon av objektet.

Primitiv forsvar

Projektiv identifikasjon er en primitiv forsvarsmekanisme og de som benytter denne i utstrakt grad har *alvorlige psykiske problemer*, borderline/narsissistisk/psykotisk problematikk. Et menneske i psykologisk balanse anklager ikke andre for å bryte avtaler når de selv bryter avtaler, for så føle seg krenket når det dokumenteres at de snakker om egen adferd. Normale vil ha en sperre for slik irrasjonell adferd, de vil føle seg flaue om de ble avslørt. De er beviste på at det egentlig ikke er slik. De har en indre moral som er bevist på deres egne handlinger. For dem er slik adferd bevisst. Hadde de brutt avtaler, så hadde de vært seg dette bevisst. For å få til en slik irrasjonell handling må man ha fortrenget eller benektet egne avtalebrudd. Med andre ord, når negativ egenadferd presiseres blir den benektet, den er fortrenget til det ubevisste. Samtidig er andres negative adferd (projeksjonen) noe som fordømmes med en rigid moral.

Virkelighetens persepsjon forstyrres.

Når det som skaper angst i en person fortrenses til det ubevisste slik vi ser det ved projektiv identifikasjon, da er behovet for angstreduksjon av sykelig karakter. Det modne forsvar har sviktet og brutt sammen. Forsvaret var allerede betydelig svekket. I denne problematikk skjer da også slike projeksjoner ubevisst. Subjektet opplever ikke at de selv bryter avtaler, uansett hvor mye det kan dokumenteres at de faktisk gjør det. Det er projisert ut, det blir benektet. Brevin (2003) beskriver denne angst problematikk. Han mener det finnes (minst) to forskjellige hukommelsessystemer relatert til mental organisering av overveldende opplevelser.

Den primitive hjerne

- Det ene har han kalt "**Verbally accessible memory**" (VAM-systemet) og det inneholder informasjon som først lagres i hippocampus, for senere å integreres med andre minner i langtids-selvbiografisk hukommelse. Det er dette systemet som fungerer fra dag til dag, også når det ikke skjer noe uventet. Det meste som skjer glemmes igjen, og biter av nyttig informasjon holdes sammen med tidligere informasjon om samme emne, og bidrar til å nyansere kunnskap om personen selv i verden over tid. *Subjekter som i utstrakt grad bruker projektiv identifikasjon har problemer med å oppdatere dette system.* I stedet for å akkomodere ny kunnskap, (tilpasse eksisterende til ny) og med det korrigere egne oppfatninger, assimilerer de i større grad slik kunnskap. Ny kunnskap tilpasser seg eksisterende, omgivelsene tilpasser seg subjektet.
- Det andre systemet "**Situationally Accessible Memory**" (SAM-systemet), inneholder uutslettelige, fryktbaserte representasjoner som ikke lagres i hippocampus, men "går direkte" til basale hjernestrukturer, som hjernestamme, thalamus og amygdala. Disse representasjonene forblir isolerte (dissosierte) i forhold til andre data, og aktiveres automatisk, som en alt-eller-intet-respons, ofte i en intens gjenopplevelse (etter Anstorp, 2006:45). I et slikt ubevisste system av emosjonell kunnskap som subjektet ikke har direkte tilgang til, finner vi også årsakene til subjekter som benytter disse primitive forsvarsmekanismer. Egne traumatiske minner er lagret i nervestrukturer der bevisstheden ikke ferdes ("fortrengt"), da vissheten om slike er utålelig. Adferden og forsvaret blir deretter, rigid, lite fleksibelt og svart/hvit.

Historisk

Den moderne Kleinianske beskrivelsen av projektiv identifikasjon bygger i stor grad på Bions (1962) omfattende bidrag til forståelsen av dette begrepet. Et av Bions hovedpoenger var å understreke at projektiv identifikasjon ikke bare handlet om å kvitte seg med (evakuere) vonde og vanskelige mentale tilstander, men enda mer om et forsøk på å kommunisere med den andre (objektet) om denne vonde og vanskelige mentale tilstanden. Bion gjør også et meget klart skille mellom normal og patologisk bruk av projektiv identifikasjon (Spillius, 2012:54). Han mente det var en tidlig og meget viktig non-verbal, ubevisst kommunikasjon. Joseph (1987) skriver også at «*proektiv identifikasjon i sin natur er en måte å kommunisere på*», og videre at «*proektiv identifikasjon er en sterk måte å oppnå forståelse på*». Projektiv identifikasjon er en kommunikasjonsform som berører den andre på en dyp ubevisst måte (Våpenstad, 2007)

Borch & al. (1987:10) skriver at "*Proektiv identifikasjon er en intrapsykisk og interpsykisk prosess som omfatter splitting, projeksjon og identifikasjon*". En person spalter av en del av eget selv (fantasier, introjekter, egostilstander og andre psykiske kvaliteter), projiserer det inn i et ytre objekt, og identifiserer seg samtidig med deler av objektet som blir en "kontainer" (Bion, 1977) for den avspaltede del av selvet. Objektet kan da betraktes som en forlengelse av selvet (uklare grenser). Narcissusmyten henspiller også på denne grenseproblematikk. Den henspiller ikke på at det er galt å elske seg selv som mange tror. Narcissistens problem er at han/hun ved ikke å gjenkjenne sitt eget speilbilde, ikke har noen oppfatning om forskjellen mellom seg selv og andre. Dette er egoavgrensningens problem for slike. Objektet blir enten idealisert eller devaluert avhengig av den følelsesmessige kvalitet i det projiserte. Følgene av en slik mekanisme blir at objektet ikke betraktes som idealisert/devaluert ut fra objektets egne kvaliteter, fordi det ubevisst blir sett på som en del av subjektets selv.

"Eiendomsretten" til "mitt" objekt kjennetegner mange parforhold. Kontrollbehovet blir hos noen sykkelig. Fantasier og redsler for objekt tap kan medføre at projektiv identifikasjon blir brukt for å oppnå kontroll over objektet. (Egentlig kontroll over det projiserte materiale i objekt-representasjonen). Det vi ser er en *identitetsforstyrrelse*. Skillet mellom eget selv og den andre (objektet) er diffust, nettopp fordi så mye av en selv er projisert ut i den andre.

En svært skadelig setting for barn å vokse opp med, med mye dobbeltkommunikasjon barnet ikke har forutsetninger for å mestre og dermed selv utvikler sykelige strategier for å håndtere. Det alvorlige ved denne dynamikk er jo at subjektet som projiserer deler av seg selv åpenbart har alvorlige problemer med egen identitet. Når deler av eget selv er så angstfylte at de er fortrent i en slev og ubevisst projisert ut i objektet, vil alvorlige problemer oppstå når objektet truer med å forlate subjektet som ved en skilsmisse. Da vil subjektet oppleve at deler av det selv forsvinner. Det utgjør en svært alvorlig trussel og kan bidra til yttre fragmentering av subjektet.

Frykten for å bryte sammen skaper et avhengighetsforhold til objektet. Når det er barn inne i bildet i slike settinger vil også de være bærere av deler av subjektets selv. Trusler om at barnet vil bli boende med den andre forelder utløser da sterke behov for å hindre slik separasjon og avstand mellom subjektet og barnet. Det er denne adferd man ser ved f.eks. foreldrefiendtlighet (PAS), der behovet for barnet som narcissistisk supply og som bærer av deler av eget selv blir så sterke at slike subjekter saboterer all kontakt barnet har med den normale forelder. Broch & al. beskrive noe av dette her:

Identitet kan defineres som en selvrepresentasjon overfor en objektrepresentasjon, dvs. at en har et avklart forhold til hva som er selv og hva som er objekt. Projektiv identifikasjon som en mekanisme og prosess bak identitetsdannelse og opprettholdelse, må ses i forhold til grader av *identitetsdiffusjon*. Skillet mellom selv og objekt blir fragmentert og diffust. Objektet blir således «bærer» av egenskaper som gjør at subjektet kan opprettholde den fragmenterte identitet det allerede har. Dette medfører at subjektet får et avhengighetsforhold til objektet, og angst for å miste sin identitet (og de «selvdelene» en har plassert i partneren) hvis den andre går eller f.eks. dør. En kan imidlertid fortsette relasjonen på det imaginære plan (f.eks. med fraskilt ektefelle, se Løvlie, 1982, s. 121f).

Her fra : Broch & al. (1987:87) Ubevisste samspill :

kapittel om objektreasjoner). Samtidig som det utvikles et avhengighetsforhold til objektet, vil objektet få en sterk makt ved å bekrefte eller avkrefte subjektets identitetsbånd.

Broch & al. (1987:88) Ubevisste samspill

En annen type problematikk er at det såkalte "friske" subjekt viser stor interesse for den andres "funksjonsforstyrrelse". Motivet er ofte at den "friske" har projisert og aktivert sine egne trekk og problemer i den andre.

Subjektet trenger et "forstyrret" objekt for selv å være frisk.

Egne forstyrrelser er projisert over i objektet som så kritiseres for dette. Typisk ser man dette i skilsmisser der subjektet i samlivet har idealisert objektet, men når objektet tar ut skilsmisse, grunnet trakassering og vold, blir objektet plutselig beskrevet som en "psykopat". Andre devaluerende anklager som incest og voldtekt kan også forekomme. Det gjelder å devaluere "kontaineren" som inneholder deler av subjektets selv. I samlivet var objektet bærer av subjektets negative komponenter, når objektet er borte, hvem skal da være kontainer for disse negative affekter?

Enkelte søker en partner som de kan idealisere, og projisere sitt eget ideal-jeg på, for så å identifisere seg med denne andre. **En kan si de speiler seg i glansen fra objektet.** Dette er typisk for covert narsissister. De lever sitt liv og sin grandiositet ut gjennom andre. Deres manglende sosiale kompetanse gjør at de lever ut sin grandiositet i fantasien. Ofte er denne andre et barn. Når objektet ikke lenger spiller denne rolle som forventes, blir det bråk i paradiset. Når objektet tar med seg det projiserte/investerte materiale og går, er det klart mye rakner for en slik personlighet. En del av subjektets selv forsvinner. Trusselen om at de slev må bære sine negative sider oppleves knyttet til så stor angst at ulike primitive psykologiske forsvarsmekanismer umiddelbart trer inn. ***Det projiserte materiale som subjektet har plassert i objektrepresentasjonen og som de der identifiserer seg med, forsvinner!*** Slik vekkes det undertrykte arkaiske (ur-) behov, og resulterer ofte i narsissistisk raseri med ønske om hevn og hat som resultat.

"Mens den grandiose narsissist's falske selv er sentrert rundt behovet for objektets (for

spedbarnet: moderlig) speiling ved kontinuerlig leve opp til objektets idealiserende projeksjoner, vil personen med en covert narsissistisk forstyrrelse kontinuerlig unngå objektets fiendtlighet, misunnelse og angrep ved å speile objektet og benekte sine egne grandiose behov. Narsissistisk supply oppnås da ved å leve i lyset fra det idealiserte objekts reflekterte glorie, grandiositet. Under den covert narsissists selvutslettende fasade finnes et pool av infantil grandiositet som ikke kunne virkeliggjøres og som derfor ikke var formet" (Mastersom, 2004:44) .

Slike subjekt kan ofte beskrive at objektet har "makt" over subjektet, at det føler seg "kontrollert". For omgivelsene kan dette oppfattes som kontrollerende adferd fra objektet, mens det egentlig er snakk om proaktiv identifikasjon fra subjektet. *Subjektet identifiserer seg med sitt eget projiserte makt/kontrollmateriale som er projisert over i objektet.* Typisk er at ingen har observert slik kontrollerende adferd fra objektets side. Subjektet føler seg kontrollert gjennom at det kjenner igjen sitt eget projiserte materiale, det kjenner igjen sitt eget behov for kontroll med objektet, som hos dem selv er fortrenget. Subjektet har gjennom sin projeksjon konstruert en avhengighet til objektet.

Broch & al. (1987:110) beskriver det typiske at subjektets avhengighet vil føre til frustrasjon når objektet avviker fra projeksjonen. Og nettopp her slår kontrollbehovet inn. Subjektet må holde styr på objektet, som gjennom proaktiv identifikasjon bærer mange av subjektets identitetsbærende komponenter. Subjektet klarer ikke ta ansvar for sine egne angstfremmende trekk.

I realiteten vil ikke objektet identifisere seg med det projiserte materiale. Dette er fremmed, det tilhører subjektet, det søkes støtt ut og avvist. Dette fører til frustrasjon i subjektet. Et typisk eksempel her er moren som projiserte sin egen *uforutsigbarhet* over på barnet, ved stadig bytte om på samværstidspunktene. Når barnet så reagerte på dette med regresjon stanset far denne stadige bytting av samværstidspunkt. Dette opplevde mor så som svært "frustrerende". Hvorfor? Jo fordi mor identifiserte seg med barnets opplevelse av uforutsigbarhet. Hun kjente den igjen i seg selv (ubevisst). En slik uforutsigbarhet opplevde mor som truende, og ble følgelig projisert ut på barnet. Når uforutsigbarheten forsvinner for barnet, hvem skal da mor identifisere seg med? Ikke rart det ble "skremmende"! I barnet kunne mor identifisere seg med sin egen fortrengete og ubevisste uforutsigbarhet! Men uten barnet som kontainer for denne uforutsigbarhet, synes det som om denne truer med å bli bevisst i mor. Hvilket forsvar utløser det? Jo narsissistisk raseri, som selvfølgelig rettes mot far.

Ett annet eksempel er moren som gjennom mange års kroniske stress mot barnet bidro til at barnet utviklet diabetes 1. Projeksjon av eget stress over på barnet, førte til stress i barnet. Uten innsikt i eget ansvar for barnets kroniske sykdom, ble mor veldig opptatt av å fremstille seg som en god pleier av barnets sykdom. Det er som beskrevet over, subjektet trenger et sykt objekt for selv å føle seg frisk.

diabetes. A study examining risk factors for diabetes among Native Americans demonstrated that interpersonal traumas that occurred in early life in association with community and family dysfunction predicted prevalence of diabetes (Jiang, Beals, Whitesell, Roubideaux, & Manson, 2008). Additionally, trauma exposure in

Moren identifiserte seg åpenbart i rollen som pleier for barnet, et yrke (sykepleier) hun var utdannet i, men varig trygdet fra fordi hun ikke evnet fungere som sykepleier i helsevesenet. Fars forsøk på å ha samvær med barnet ble sabotert i årevis. En kan her se for seg at far utgjorde en trussel mot mors identifikasjon av egen lidelse gjennom barnets lidelse. Barnets avhengighet av moren, ville svekkes om det utviklet tilknytning til sin far. Slik ville kontakt med sin far svekke barnets rolle for mor som kontainer og narsissistisk supply, og dermed være truende for mors identifikasjon med det projiserte materiale.

Yttetrligere et eksempel er det man ofte ser ved skilsmisser fra slike narsissistiske personeligheter. Der man gjennom samliv opplever en idealisering. Så ved skilsmisse blir man plutselig devaluert til psykopat over natten, ofte samtidig med direkte signaler om den "gamle" idealisering. Utallige er de fedre som ved skilsmisse plutselig blir anklaget for å være overgripere i en slik dynamikk. Falske påstander som utrykk for projeksjon av aggresjon fra deres expartner. I boken til Brattholm fra 2008 beskriver tidligere lagmann Lange Nielsen 30 justismord nettopp der fedre anklages og dømmes for overgrep, men som Lange Nielsen senere får dem frifunnet for. Dessverre ser man sjelden at fagfolk fremviser kunnskap om denne typen dynamikk. De tror det de ser på face value.

Det er kanskje ikke så rart at slike personer ikke finner ut av sin angst, sin depressive lidelse. Det er ikke rart at de blir kroniske brukere av psykofarmaka, de selv og deres leger forstår sjelden den komplekse dynamikk de er et offer for.

... som sagt, dette er komplisert!

Hekseprosessene er et typisk eksempel på destruktiv projektiv identifikasjon. Forbudt og farlig seksualitet ble projisert på enkelte og velvalgte kvinner og identifisert som det onde. Dette onde ble så symbolsk beseiret ved at kvinnene ble brent Broch (1987:115). Freud beskrev dette også bla. i forbindelse med fobier.

I 1922 beskrev Freud et fenomen han kalte "*projektiv sjalusi*". Personen forsvaret seg mot egne ønsker om utroskap ved å karakterisere partnerens ønsker, tanker og handlinger som utroskap. Utrykk som "*På seg selv kjenner man andre*" kommer fra slik dynamikk.

Projeksjonen skjer som et forsvar mot indre ulystbetonte opplevelser. ***Det er lettere forholde seg til en ytre fare enn til en indre spenning.*** Man trenger med andre ord en annen for å holde ut med seg selv. Som i eksempelet over trengte mor barnet for å forholde seg til egen uforutsigbarhet. Slike ser ikke det projiserte materiale i seg selv (fortrengt), men i objektet. De identifiserer seg med det projiserte materiale i objektet. Da blir det mindre truende. Trusselen oppleves være "der ute" og ikke "her inne".

«Jeget opptrer som om angsttrusselen ikke kommer fra en indre kilde, men fra en persepsjon av det ytre. Dermed blir den fobiske unngåelsesreaksjon en flukt fra en projisert «ytre» fare» (Freud, 1915c, s. 283).

«Projektiv sjalusi oppstår hos menn og kvinner enten fra deres egen faktiske utroskap eller fra impulser som er fortrenget. Det er et faktum at troskap - spesielt den form som kreves i ekteskapet - kun blir opprettholdt overfor stadige fristelser. Enhver som benekter disse fristelser hos seg selv, vil ikke desto mindre føle presset så sterkt at han vil være mer enn takknemmelig for å kunne bruke en ubevisst mekanisme for å lette sin situasjon. Han kan oppnå denne lettelsen - og slippe fra sin samvittighet - hvis han projiserer sine egne impulser om utroskap på partneren som han har forpliktet troskap til» (Freud, 1922, s. 196).

Freud 1922.

Selve **identifikasjonsprosessen** er en psykologisk prosess der subjektet først projiserer et trekk på objektet for så søke assimilerer dette aspekt eller egenskap i en annen som transformeres helt eller delvis etter dette forbildet. Enkelt sagt, subjektet identifiserer seg med sin egen egenskap i objektet, etter at objektet er manipulert til å bli lik det projiserte materiale.

Vi sier subjektet identifiserer seg i det projiserte materiale. En slags avatarkonstruksjon. Barn gjør dette i lek, de tror de er politi eller supermann og lever ut denne identifikasjonen. Breivik levde også ut en slik identifikasjon, men på det planet blir slikt sykkelig. Selve identifiseringen kan ta to retninger: **Jeg identifiserer meg med deg (jeg endres) som i assimilasjon, eller jeg identifiserer deg med meg (du endres i min fantasi) assimilasjon.**

Litt om traumer, strategier og tilknytning

Barn som vokser opp med narsissistiske foreldre utsettes for en skadelig identitetsdynamikk. Traumatiseringen gjør at overlevelseshjernen får forrang fremfor utviklings- og læringshjernen (Courtois & Ford, 2009b, s. 35). Slike barn lærer seg å gi den voksne hva de selv skulle hatt og gleder seg gjennom å identifiserer seg med den voksne som får. Problemet er at de bygger den voksnes ego og *selv*, ikke sitt eget. Barnet lærer seg å identifisere seg med den voksnes forventninger mens de skulle ha fått bekreftet sine egne. Dette belønnes delvis av den voksne og dermed skapes et avhengighetsforhold der den voksnes forventninger søkes innfridd av barnet i håp om at det skal bli bekreftet og belønnet. Barna ender opp med å oppfylle forelderens uoppfylte drømmer. Og barn har en tendens til å påta seg de voksnes ansvar :

Seligman, 1984]). When mistreated, rejected, or abandoned, they tend to believe they are somehow at fault. This belief may be a residue of the familiar tendency of children in difficult family situations to deny that their caregivers are negligent, abusive, or fragile (ideas that are too frightening), but instead to attribute their suffering to their own badness—something they can try to change. Thus,

Barnets måte å beskytte seg mot angst er å plassere de indre konflikter ut i verden (projeksjon). Hos det lille barnet er dette normalt, hos den voksne er dette ikke normalt. Dette vokser de fleste barn normalt av seg, men noen ganger er miljøet fiendtlig og fremmer ikke **utviklingsfremmende tilknytning**. De viktige tidlige tilknytningserfaringene som blir arbeidsmodeller for fremtidige relasjoner blir skadet. Dette er kognitive skjema barnet utvikler for å håndtere stressede situasjoner. I disse destruktive miljøer lager barnet usunne strategier for å overleve. En av disse er projektiv identifikasjon.

Wegerif (2012) fant at **relasjonstraumer** skaper forstyrrede indre objektrelasjoner og utrygge indre arbeidsmodeller. Dette er ikke en god kombinasjon. Manglende emosjonell sensitivitet og speiling av barnet skaper utrygge tilknytningstiler. Morens egen utrygghet, blir barnets utrygghet. Bindeleddet i denne overføring er projeksjon, identifikasjon og projektiv identifikasjon.

levelse. Vaillant (1988) sammenligner f.eks. organismens immunforsvar med psykens forsvar. Lige som immunforsvaret beskytter organismen mod udefra kommende påvirkninger i form af bakterier og vira, således beskytter det psykiske forsvar personen mod udefra kommende angstprovokerende indtryk, og lige som immunforsvaret beskytter organismen mod indefra kommende påvirkninger i form af cancerceller, således beskytter det psykiske forsvar personen mod ubehagelige og angstprovokerende tanker, impulser og ønsker.

Gjentatte tilknytningsrelaterte interaksjoner fører til utvikling av mentale representasjoner av selvet og andre. Indre arbeidsmodeller blir til globale representasjoner av selv og andre på tvers av ulike relasjoner. Tidlige traumatiske relasjonserfaringer medfører at klienten har utviklet utrygge, forstyrrede og uhensiktsmessige indre arbeidsmodeller. Utrygge indre arbeidsmodeller innebærer at andre oppleves som utilgjengelige, avvisende og ikke til å stole på (Mikulincer & Shaver, 2007d, s. 407, 408). Denne utviklede utrygghet vil så prege relasjoner til andre mennesker og egne barn senere i livet.

Det er i utrygge situasjoner en person gir uttrykk for sine tidligere ervervede og mest egentlige strategier i møte med stress.

Trygg tilknytning vil vises ved en åpen og reflektert holdning til egen historie. Refleksjoner får preg av mentalisering der innsikt i egne og andres mentale tilstander er tilgjengelige. Den utrygge tilknytningen preges av 2 typer, der den *utelatende* beskriver emosjonell blokkering som ikke går inn i nære emosjonelle relasjoner. Den *overopptatte* beskriver den emosjonelt ustabile der konfliktfulle relasjoner holdes unna og der logisk tenkning sviker. (Torgersen, A.M. 2013).

Tilknytningsperspektivet derimot, beskriver hvordan den traumatiserte projiserer utrygge indre arbeidsmodeller, opplever relasjonen som utrygg, og relaterer seg gjennom en utrygg, eller disorganisert tilknytningsstil. I følge Crittenden, eksisterer det et spektrum hvor den utrygge-ambivalente personen skaffer seg omsorg og beskyttelse gjennom å alternere mellom å vise frykt og hjelpeløshet (for å appellere til tilknytningspersonen) og/eller å utvise sinne (for å tiltvinge seg tilknytningspersonens oppmerksomhet). I økende grad idealiseres

tilknytningspersonen, mens personen gradvis distanserer seg mer fra seg selv og underordner seg til tilknytningspersonen. Elike kvalitative typer forsvar:

Primitivt forsvar er centreret omkring mekanismen splitting, hvorved den angstprovokerende følelse forbliver bevidst, men fremmedgjort. I fremmedgjørelsen ligger det aspekt, at den fraspaltede, problemfylde følelse eller tanke gøres til noget „ikke-mig“, således at der dannes en adskillelse eller barriere mellom selv og anden. Der skabes et ydre rum til adskillelse fra det indre. Den problemfylde følelse externaliseres, eksempelvis i form af projektion eller acting out, og kan derfor siges at være primært til gene for omgivelserne.

Det neurotiske forsvar er centreret omkring fortrængning, hvorved der skabes en afgrænsning mellom det bevidste og det ubevidste, altså et indre rummende rum. Det neurotiske forsvar giver anledning til personlig hæmning, hvor man ikke direkte kan få adgang til de konfliktfylde følelser, men kun gennem en demaskering af tanker og adfærd kan man nå frem til en hypotese om, hvilke følelser, forestillinger eller konflikter, der er angstprovokerende.

Ved modent eller adaptivt forsvar opretholdes grænsen mellom det bevidste og ubevidste, mens energien, der er bundet til de ubevidste forestillinger, kanaliseres til jeg-udviklende adfærd, eksempelvis i form af sublimering, humor eller altruisme.

Slik psykologisk neglekt innebærer at omsorgsgiver er følelsesmessig eller fysisk utilgjengelig, eller at det hefter mangler ved omsorgsgivers sensitivitet og responsivitet. Dermed frarøves barnet vanlig og nødvendig psykologisk stimulering, beroligelse og støtte. I tillegg reduseres barnets mulighet for å forme en trygg tilknytning (Briere, 2002). Indre arbeidsmodeller opererer ubevisst, automatisk og aktivt i å forme personens senere relasjonserfaringer. Klienten tenderer til å tilpasse nye relasjonspartnere til en eksisterende modell.

Begrepet *”betrayal trauma”*, utviklet av Jennifer Freyd, fanger opp svikdimensjonen. Betrayal trauma oppstår når mennesker eller institusjoner en person har fysisk og psykologisk avhengighet til, krenker og traumatiserer personen på ulike måter. Teorien sier at graden av opplevd svik og tillitsbrudd vil influere på måten traumat prosesseres og erindres. Betrayal traume teorien viser hvordan ofre etter komplekse traumer kan mangle bevisst kjennskap til traumene og overgrepene. *Når et offer er avhengig av overgriperen, er beskyttelsesstrategier som tilbaketrekning eller konfrontasjon ofte umulige.* I slike situasjoner er utvikling av *”betrayal blindness”*, dvs isolasjon om viten om overgrepene, en måte å sikre offerets opprettholdelse av tilknytningsrelasjonen til overgriperen (Freyd, DePrince, & Gleaves, 2007).

Ved overgrep og omsorgssvikt i barndommen, er offeret psykologisk og fysisk umodent, og utviklingen kan påvirkes på gjennomgripende måter. Traumene kan forsterkes av at personer rundt, som kunne ha stanset overgrepene og som skulle tilby beskyttelse og trygghet, svikter offeret på ulike måter, slik at overgrepene får anledning til å fortsette (Courtois, 2004). Denen dynamikk ser man ofte når barnevernet svikter i å se hva barnet utsettes for. Christoffersaken, Alvdalsaken og Kvamsaken er typiske eksempler på denne form for svikt.

Om barns besvarelse ut fra press, Stahl(1999:82):

When evaluating the child's statements, it is important to evaluate the reasons that are articulated by the child. Some children have very clear and obvious reasons for their wishes, whereas others appear to be lobbying on behalf of one of their parents. Differentiating this is an important task of the evaluator. Other

Bruk av forsvarsstrategier gjør det mulig for barnet å beholde fantasien om en god forelder og beskytter barnet fra å oppfatte forelderens destruktivitet. **Identifikasjon med aggressor** er en slik forsvarsmekanisme, hvor barnet identifiserer seg med den indre overgriperen, slik kan barnets utålelige opplevde frykt og hjelpeløshet erstattes med opplevelser av makt og omnipotens (Green, 1983).

Traumatisk binding omhandler prosessen hvorved barnet knytter seg til overgriperen, på godt og på vondt. For et barn blir det umulig å leve med at det er overlatt til en omsorgsgiver som hater barnet og ønsker det vondt. I en slik umulig-å-unnslippe og overveldende situasjon, og med barnets svake posisjon, identifiserer barnet seg med overgriperen. Barnet "blir til" det som overgriperen forventer og ønsker, i sin persepsjon, følelser, tanker og atferd (Frankel, 2002).

Identifikasjon med overgriperen skjer automatisk. Barnet former sin egen opplevelse til å bli i tråd med overgriperens opplevelse av ham eller henne. Dermed vet barnet intuitivt hvem overgriperen forventer at barnet skal være. Barnets følelser og atferd formes i tråd med overgriperens indre objekt av barnet. Denne identifikasjonen guider barnets tilpasning til overgriperen (Frankel, 2002, s. 105). Barnet, som kjenner overgriperen innenfra, vet hvordan han skal mildne, forføre og avvæpne overgriperen. Barnets følelser påvirkes ved at *barnet blir hypersensitivt for overgriperens emosjoner*. Barnet ender opp med å føle det som er forventet å føle, frykten for overgriperen kan bli snudd til beundring og tilbedelse. Samtidig kan barnet overta overgriperens aggresjon, som blir til barnets egen aggresjon mot seg selv (Frankel, 2002, s. 104).

Key findings from attachment research exploring the effect of maternal depression as a cause of disorganised attachment fail to examine the critical variable, that is, the extent to which the infant is actually exposed to a severely depressed caregiver over a prolonged period. In individual studies where chronic exposure to a caregiver with severe depression was independently verified, there appears to be a strong association with attachment disorganization. (Fonagy, 2001, p. 37)

Bowlby was unequivocal in his conviction that differences in the security of infant-mother attachment would have long-term implications for later intimate relationships, self-understanding, and psychological disturbance. (Fonagy, 2001, p. 28)

Dersom tilknytningspersonen ikke er tilgjengelig og/eller responderende nok, oppnås ikke målet om "*felt security*" gjennom nærhetssøking (den primære strategien). Individet blir sårbart og utsatt, og må benytte seg av sekundære tilknytningsstrategier, hyperaktivering

og/eller deaktivering. Hyperaktivering skjer gjerne når tilknytningsfiguren oppleves som upålitelig eller ikke responderende nok, dvs situasjoner karakterisert av Bowlby (1988) som ”*partial deprivation*”. Ved å øke intensiteten i tilknytningsatferden søker barnet å tvinge til seg tilknytningspersonens oppmerksomhet og beskyttelse. Deaktivering er en løsning når tilknytningspersonen er konsekvent utilgjengelig, eventuelt straffer eller ikke tolererer personens tilknytningsatferd, dvs situasjoner som Bowlby (1988) omtalte som ”*complete deprivation*”. Personen gir opp nærhetssøking og søker å forholde seg til farene alene, tilknytningssystemet skrus av eller nedreguleres for å unngå frustrasjon og angst som forårsakes av tilknytningspersonens utilgjengelighet (Mikulincer & Shaver, 2007b, s. 22). Vi snakker her om både fysisk og psykisk utilnærmelighet.

Komplekse traumer innebærer at en person står i et avhengighetsforhold til en eller flere personer som gjentatt over tid, og på ulike måter, traumatiserer ham eller henne. Fanget i en traumatiserende kontekst som er umulig å unnsnippe, og underlagt overgriperen, blir tilbaketrekning og konfrontasjon oftest umulig.

Den traumatiserte opplever stadig og gjentatt overveldelse av vanskelige følelser, som frykt og angst, hjelpeløshet og dyp ensomhet. Både indre og ytre trøstende objekter svikter den traumatiserte. Ved slike langvarige, traumatiske påkjenninger må sterke forsvarsmekanismer settes inn. Ved at barnet identifiserer seg med overgriperen, flyttes overgriperen fra en ytre til en indre, mer håndterbar figur. I barnets indre dannes forstyrrede indre objektreasjoner som er preget av de traumatiske ytre relasjonene. Traumatisering fører dermed til en indre skade som kan forstås gjennom objektreasjonsdimensjonen.

Traumatiserte barns tilknytningssystem formes slik at det tilpasses til det traumatiserende miljøet. Overlevelsesstrategier formes av miljøet de vokser opp i. Ved kompleks traumatisering danner barnet utrygge indre arbeidsmodeller som gjenspeiles i en utrygg, eventuelt disorganisert, tilknytningsstil. (Wegerif, 2012)

Tilknytningsperspektivet beskriver hvordan den traumatiserte utvikler selvbeskyttelsesstrategier for å håndtere utryggheten i tidlige traumatiserende relasjoner. Den traumatisertes utrygge indre relasjoner påvirker senere relasjoner.

Ytre traumatiserte relasjoner danner grunnlaget for indre forstyrrede relasjonsmodeller. Det traumatiserte barnet må bevare selvet, objektet og tilknytningen i en forstyrret, traumatiserende ytre kontekst, nemlig tilknytningsrelasjonen til en omsorgsgiver som traumatiserer barnet. Resultatet blir kraftige umodne forsvarsmekanismer.

Ferenczis teori om identifikasjon med aggressor viser hvordan barnet, for å forsvare seg i slike situasjoner, *identifiserer seg med overgriperen*. Barnets løsning på å overvinne hjelpeløsheten, er gjennom å ”bli som” overgriperen, for eksempel i egenskaper, måter å være på og i synet på seg selv. På den annen side beskriver tilknytningsperspektivet en løsning hvor barnet utvikler forskjellige relasjonelle strategier for å bevare tilknytningen til overgriperen (Wegerif 2012). Avhengig av hva barnet utsettes for kan tilknytnings strategien deles inn i 4 ulike mønstre :

1. Trygg tilknytning

- har alt det de under mangler

2. Utrygg - Ambivalent tilknytning

- lengsel etter omsorg og støtte
- frykt for avvisning og kritikk
- reagerer med ukontrollert sinne
- fremstår klengete, overavhengig
- urealistiske håp, frustrasjon
- komplekse ambivalente antagelser om andre
- fremstår hjelpesløse
- emosjonell turbulent

3. Utrygg - Unnvikende tilknytning

- negative modeller av andre
- undertrykker egne udekte behov
- misstillit til andre
- motvilje mot relasjoner
- opprettholder emosjonell og kognitiv avstand
- konfliktsky
- unngår nærhet og konflikter,
- devaluerende, avvisende
- blokkerer uttrykk for negative følelser
- misstillit, emosjonell distanse, uinvolvert
- trekker seg bort, isolerer seg

4. Dissorganisert tilknytning

- kaotisk, forvirret, vekslende adferd
- minst trygge, mest plagede, minst tillitsfulle
- sterk motvilje mot å åpne seg
- vekslende tilknytningstiler

Kohut hevder at dersom barnet har gode objekterfaringer i de første leveår kan det utvikle en sunn narsissisme. En narsissistisk forstyrrelse kan skje dersom barnet utsettes for sterke traumatiske skuffelser i sin selvbekreftelse, hvilket vil kunne medføre en fiksering. Kohut mener at barnet uunngåelig vil oppleve frustrasjoner. Denne følelse kan barnet forsøke å forsvare seg mot ved å opprette fantasier om seg selv som grandios og fullkommen (det grandiose selv). Disse fantasier oppgis vanligvis i løpet av utviklingen, men barnet har behov for en fasespesifikk empatisk speiling og selektiv bekreftelse av foreldrene.

Ved adekvat utvikling kan det grandiose selv transformeres til sunne ambisjoner. Samtidig kan den primære narsissisme «reddes» ved at barnet danner et idealisert foreldre bilde. Dette oppleves egentlig som en del av individet selv, og er viktig for barnets selvfølelse. Når objektet har denne funksjonen kalles det *selv-objekt*. Det hjelper barnet å regulere selvfølelsen. De ulike former for objekterfaringer kan nedfelles i selvet som ulike strukturelle poler. For at utviklingen skal være tilfredsstillende må barnet ha mulighet til gradvis å skifte fokus fra idealiserte ytre objekter, til å idealisere indre aspekter av selvet. Barnet må kunne internalisere funksjoner som den andre personen har utført, og oppleve en optimal balanse mellom empatisk speiling og frustrasjon.

I løpet av denne prosessen kan utviklingen stanse opp. Barnet kan henge fast i et primitivt grandioست selv, eller fikseres til det idealiserte objekt med det resultat at det hele livet vil være avhengig av å søke ytre objekter – en form for intens «objekthunger» – eller et konstant behov for selvobjekter

Kohut 1971:45

De som kun forholder seg til subjektets atferdsnivå, dvs den konkrete adferden, face value, risikerer på grunn av manglende dypere forståelse for relasjonsvanskene, å befeste og videreføre den traumatisertes vansker. En fare ved vanskene er om man attribuerer relasjonsvanskene til person slik at den traumatiserte oppfattes som vanskelig, krevende, aggressiv osv. Årsaken ligger i relasjonen til den dysfunksjonelle forelder som har tvunget barnet til disse avvikende rollemodeller. Studier viser at det er problematisk å forholde seg utelukkende til et atferdsnivå for å forstå traumatiserte. Til det ligger for my av den bestemmende adferd skjult under overflaten.

Et annet syndrom man skal være oppmerksom på er det som kalles følelsesmessig incest. Mette Glargaard skriver om dette:

“Af alle mine børn, forventede jeg mest af dig”

Oversættelse: Jeg har udvalgt dig til at gøre liv værd at leve.

“Du har aldrig givet mig noget besvær”

Oversættelse: Ignorer dine egne behov, jeg kan ikke håndtere dem.

“Du er den eneste der virkelig forstår mig”

Oversættelse: Jeg ville være fuldstændig alene, hvis det ikke var for dig

Hvis det lyder kjent, så kunne det se ut som om du var barn av en forelder for hvem du har betydd veldig mye – **men i virkeligheten er du vokset opp med forventningen om at du gav avkald på deg selv til fordel for din forelder. Du ble ansvarlig for din forelders velbefindende.** I dag vet vi, at dette også er overgrep og kaller det “*følelsesmessig incest*”.

Projeksjon

Ved **projeksjon** sier psykodynamisk teori at **egen** angstfremmende adferd eller holdning overføres ut av eget *selv* og tillegges en annen person eller objekt eller deres mentale representasjoner. Det sies at "*Projection is the creation of the self*". Freud så på dette som en måte å finne utvendige årsaker heller enn indre årsaker. Han definerte projeksjon slik :

"An aspect of oneself which, denied or repressed, is then attributed to an external other object, in so doing, the subject does not want to rediscover in the other person what has been projected into that person" (Gibeault, 2000:742).

Projeksjon handler altå om å bli kvitt et oftest negativt materiale, en negativ affekt. Projiseringen av subjektets utrygge indre arbeidsmodeller på objektet fører til at objektet, i **subjektets fantasi**, besitter de negative kvaliteter og intensjoner subjektet selv har. I projisert form identifiserer subjektet seg så med disse trekk. De blir synlige for subjektet i objektet (den menatle represenatsjon av objektet, objektrepresentasjonen)

Selvsagt er det ingen materie som så som beveger seg ut av subjektet og over i objektet. Dette er tanker, ideer og emosjoner **i subjektet**. Selve opplevelsen av at objektet har subjektets egen trekk er en fantasikonstruksjon. Det sier seg selv at for å få til dette i den sykelige grad man ofte ser må det være alvorlige problemer i subjektet knyttet til grenser for eget selv.

Den bevisste eller ubevisste opplevelse av at subjektet selv har disse trekk er derimot ikke fantasi. Speilnevroner og andre strukturer i objektet tolker så de subtile signaler subjektet sender ut gjennom sin adferd. Gjennom dette skjer det en "overføring".

Projeksjon er beskrevet i minst 2 former, vanlig projeksjon og psykotisk projeksjon :

- **Psychotic projection:** Here, one's own impulses are delusionally externalized and attributed to others. Aggressive or sexual tendencies are experienced as starting from others and caused from outside. The projected part of personality is not defended because of feelings of shame or guilt, but has a strong taboo on it and cannot be recognized as one's own motive, etc.

Clinical Example: In the first interview, the patient, perhaps for the first time ever, entrusts much personal experience to another person, namely, the interviewer. When at the end, a second session is arranged, he gets up anxiously, saying he knows that the interviewer works with the police, that a concealed examination had occurred, that bugs have been installed. The interviewer suggests that the patient must have felt strongly offended at the end of the interview. The patient cannot pick up this interpretation and sees his own emotion as adequate indignation in a criminal situation.

- **Projection:** Feelings and desires are not seen and admitted in oneself, but excluded from one's own experience and attributed to another. Patients cannot experience for themselves what they find unacceptable (thoughts, feelings, desires, impulses), but rather disown them, just as they indignantly recognize them in other people, whom they then regard as clearly and strongly inhibiting them.

Clinical Example: During the account of a female patient, the interviewer notices disguised self-devaluation as part of a long-term stressful conflict with a neighbor, whom she accuses of moral failings and openly aggressive acts. She herself knows no such vice or anger in herself.

APA (2006) *Psychodynamic Diagnostic Manual (PDM)*

Det skjer en prosess i subjektet, men objektet behøver ikke være til stede ved en projeksjon. **A** kan påstå xyz til **C** om **B**, uten at **B** er til stede. En mor kan tillegge far egen adferd i beskrivelser til barnevernet, uten at far er til stede. Eks : "*Far bryter avtaler*". Subjektets projeksjon er derfor ikke avhengig av at objektet er til stede. Dissonans- eller affektreduksjonen skjer intrapsykisk. Virkelig fiendtlig projeksjon fordrer betydelige mangler ved empati og evne til å forstå andres behov (Klein 1959). Husk at projeksjon handler om overføring av subjektets selv på objektet. Dette er en prosess som kan skape betydelig forvirring hos omgivelsene. Hvem er det egentlig som har den adferden det er snakk om? Hvem er det egentlig som bryter avtaler?

Ferenzi (1909) snakket om primær og sekundær projeksjon. Primær var involvert i det vi kan kalle spedbarnets differensiering mellom eget selv og den ytre verden. På dette stadiet i utviklingen lever barnet i en **sybiose** med omsorgspersonen (objektet). Språk er ikke utviklet, grenser for eget selv er uklare og avhengigheten av objektet er fullstendig. I morens liv var barnet avhengig gjennom navlestrengen, utenfor morens liv er barnet avhengig gjennom den psykiske relasjon til omsorgspersonene. Etter denne sybiosefasen og etter hvert som barnet utvikler språk, vil det gå inn i en **individuasjonsfase** der grenser for eget selv blir klarere, vel, hvis de tidligere utviklings stadier er fullført innenfor visse kvalitative rammer. Her kommer behovet for *utviklingsfremmende tilknytning* inn. De som ikke får sine behov dekket, blir hengende igjen i disse primitive forsvarsmekanismer. De som får sine behov dekket tar i bruk mer modne forsvarsmekanismer.

The attributes delineated by the DSM's description of the Narcissistic Disorder are pathological in an adult, but quite appropriate to a newly mobile toddler engaged in what one developmental theorist called "a love affair with the world".... the young toddlers grandiosity stand in sharp contrast to the depression and anxiety of the older, "terrible-two-ish" "rapprochement" child engaged in the work of separation-individuation. (Masterson, 2004:42).

Langt på veg er projeksjon en *eksternaliseringsprosess*. Weiss, E. (1947) brukte begrepet "extrojeksjon". Dette i motsetning til "internalisering", der stømmen av psykologisk materiale går fra objektet til subjektet. Schafer (1969) fremholder internalisering som det å ta over objektets motiv. Tilsvarende kan man se på projeksjon som å prøve la objektet ta over subjektets motiv.

Ved narsissistisk problematikk er internalisering eller skal vi si introjeksjon, en velkjent mekanisme. Narsissisten påstår seg ofte ha en adferd de har stjålet fra objektet. Igjen ser vi de manglende selv-grenser. De ser objektets fordelaktige adferd, positive trekk og fremstiller dem som sine egne. Gjøres de oppmerksom på at dette faktisk ikke er deres adferd, mens objektets, blir de krenket! Dette viser at det introjiserte materiale tillegges deres fantasibaserte grandiositet, de konstruerer en falsk selv-representasjon. For spedbarnet er det helt avgjørende å kunne formes i den voksnes lys, for voksne er det en alvorlig mangeltilstand.

Eksempel: Objektet kan f.eks. arbeide og forsørge partene, mens subjektet er arbeidsufør. Allikevel vil et slikt subjekt kunne påstå at det forsørger familien! Leslie Sohn (1985) beskriver hvordan visse narsissistiske pasienter projiserer dem selv inn i objektet for å overta dets positive trekk:

Projection is the unconscious act of attributing something inside ourselves to someone else. Usually, but not always, the "thing" we are projecting is an unwanted emotion or attribute. For instance, if John does not feel good about his own body image, he may see Mark and think to himself, "Hmmm, it looks like Mark has put on a lot of weight." Now, if Mark has in fact put on a lot of weight, John would simply be observing reality accurately. If Mark has not gained weight, we could safely assume that John is projecting his own perceived unattractiveness onto Mark. John, by projecting onto Mark, is also distorting his own ability to perceive reality clearly. Projection occurs inside one person's mind. In the above example, the projection is occurring inside John. Mark may be walking past John and not have a clue what is going on regarding John's perceptions of him. Projection is a one person process.

Projective Identification becomes a two-person process. Let's use the above scenario, but this time let's have John and Mark interact. Let's say that John meets Mark, greets him, and then comments to him "You look like you've put on weight." Mark, quite understandably, may feel hurt, and/or angry, and/or embarrassed by this comment. The cause of Mark's uncomfortable feelings, however, should be scrutinized closely, because it is at this moment that we must decide if this pair are accurately perceiving reality or if they have entered into a shared delusional state. If Mark has indeed gained weight recently, his uncomfortable feelings in the wake of John's comments may simply reflect his own feelings about the state of his own body. If Mark has not gained weight recently, we might say that he has become identified with John's projection of uncomfortable feelings about body image. Thus, Mark comes away from the interaction feeling hurt, angry, and embarrassed, when he in fact has nothing to

feel hurt, angry, or embarrassed about. He literally gets stuck "holding the bag" of uncomfortable feelings that do not even belong to him in the first place.

Assuming Mark has not actually gained weight, we could say that he has every right to perhaps be offended by John's somewhat rude comment, but it would make no sense for him to worry about his body image, since there is apparently nothing to worry about. Despite this, it is easy to imagine how Mark may go home and begin looking in the mirror, worrying about the way his clothes fit, or anxiously schedule his next gym workout.

If the situation played out in this fashion, we could begin to see **the dangers in identifying with the projections of others: we literally begin to lose our ability to trust our own perceptions, views, thought, and feelings. We begin to lose a fundamental grasp of the contents of our own minds.** This speaks to the fundamental importance of being able to trust one's self, and to form effective boundaries in the face of projections that are launched at us.

(<http://www.drs-oleary.com/page.cfm?pgId=69>)

Moteindustriens projeksjoner av sine egne idealer utfordrer grenser for hvem vi er hver dag!

.... til ettertanke :

*Religion established that which in the Kleinian theory occurs in the person as a paranoid-schizoid position. Religion causes sharp **splitting** between love and hatred, good and evil, the righteous and the sinners, the saints and the damned. The extremes are always apart and in opposition. A moral system of principles and rules is organised upon these splitting and it is expressed in terms of "what should and what should not be". Observations become repetitive, rigid, tedious, and flat (without a way through). Paranoid anxiety prevails because gods have been demanding, critical, cruel, and often vengeful and sanguinary. They reward the righteous and punish the sinners.*

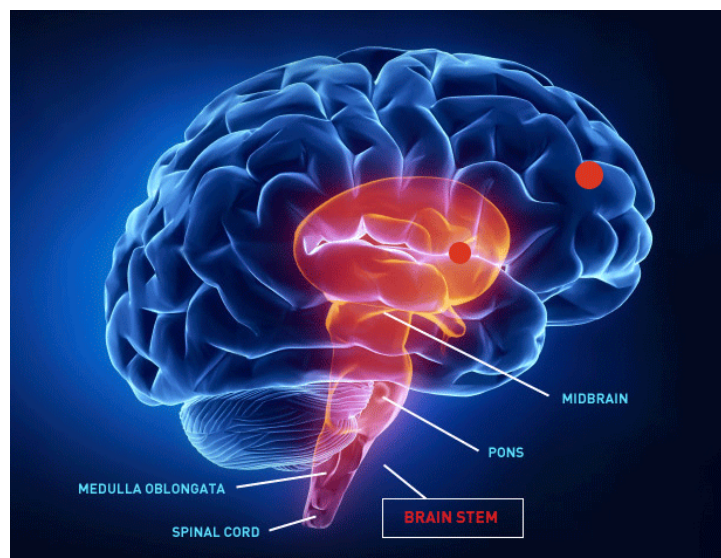
The "use" of the projective identification seems to be the essential condition to preserve the state described in the above paragraph. Authority and personal responsibility are submitted to religious authority.

An opposition among order, group authority and the individual sets in. Group hatred makes the individual sacrifice his narcissism. Submission is rewarded with promises of immortality and of endless "love" from the group. As religious ideas expand, they limit the freedom of the

individual "to be". Consequently, the individual's relation with reality is jeopardised.
(<http://www.ptypes.com/splitting.html>)

Til tross for det ubevisste aspekt, opplever subjektet som projiserer at *angsten* knyttet til adferden, holdningen eller tanken (ideen) reduseres. Subjektet opplever at det projiserte materiale er overført til *objektets selv*. Det betyr at subjektet må ha nervestrukturer som skiller mellom opplevelsen av eget selv og opplevelsen av objektet/objektrepresentasjonens selv. Disse to, nervestrukturer må være adskilt enten fysisk eller psykisk. Her kommer *Splitting* inn i bildet.

Ulike nettverk merket rød prikk

La oss anta at subjektets strukturer for eget Selv og objektetrepresentasjonens selv, befinner seg fysisk i ulike nevrale nettverk. For eksempel et i forhjernen og ett i de mer primitive deler av hjernen der mer ubeviste arkaiske urbehov lagres. Hos mennesker som projiserer vil det da være en barriere fysisk eller psykisk (benekting, fortrenkning) mellom disse strukturer. Splitting skiller ulike affektive tilstander. Affekt stammer fra hjernens mer utviklingsmessige primitive deler. Dissonans løses ved *splitting*! Ulike affektive tilstander holdes adskilt.

Subjektets opplevelse av disse angstfremmende strukturer blir overført til strukturene subjektet oppfatter som å beskrive *objektets selv* altså objektrepresentasjonen. Slik kvitter subjektet seg med egen angst. Dette er projeksjon. Utstrakt bruk av dette fordrer persepsjonsforstyrrelser. Grensene mellom eget selv og omgivelsene er forstyrret.

Når så objektet reagerer på subjektets projeksjon, ved at det for eksempel leser hva subjektet påstår om objektet, oppstår nye prosesser. Subjektet slutter identifisere seg med det angstfremmende materiale. Det er projisert ut, det er "borte" (i bevisstheten i alle fall).

"Det man ikke identifiserer seg med, det frykter man ikke."

Dette betyr at projeksjon i første rekke er en intrapsykisk prosess, men at den raskt kan bli en interpsykisk prosess. Oftest skjer dette som ubeviste prosesser i den sammenheng det benyttes. Underlig nok blir det projiserte materiale bevisst og som om det befinner seg i den andre (objektet/objekt-representasjonen) etter at det er projisert! Dermed opplever subjektet seg "fri" for denne adferd eller holdning som skapte angst (emosjoner) eller dissonans (kognisjoner). Det skjer en forstyrrelse (fortrenkning, benekting) i persepsjonen. Adferden eller holdningen oppleves nå befinne seg "der ute" i objektet og ikke i subjektet. Og husk alt dette skjer i subjektets bevissthet/ubevissthet! Det er åpenbart at det skjer en assosiativ forstyrrelse.

Alt er mentale intrapsyriske konstruksjoner, avansert fantasi. Dersom det projiserte materiale er negativ og truende adferd, kan den underlige prosess oppstå at den som projiserte, nå kan fremstå som "redd eller skremt" av de projiserte trekk det identifiserer seg med "i den andre"!

Subjektet identifiserer seg med sitt eget projiserte materiale og dette skaper "frykt"! Vi er da over i *projektiv identifikasjon*. For omgivelsene er det svært vanskelig å avsløre dette som projeksjon, ofte tror omgivelsene frykten er reell og begrunnet i objektets adferd (projeksjonen).

Det som er projisert ut, fremstår underlig nok som ubevisst for subjektet, slik at man først reagerer og kritiserer dette ved oppfattelsen av at dette er noe som beskriver den andre (identifisering). Dette må bety at det er et skille mellom den kognitive bevissthet og den affektive bevissthet, og at sistnevnte så bidrar til projeksjon (angstreduksjon) og at den kognitive del først inntreffer når det projiserte materiale har forlatt subjektet og oppleves befinne seg i objekt-representasjonen, når subjektet identifiserer seg med det projiserte materiale.

Dette viser at benektende og fortrenkende mekanismer er aktive i den som projiserer (subjektet) eller at disse strukturer befinner seg i deler av hjernen som ikke står i kontakt med den kognitive bevissthet. Noe er fortrenkt/benektet til det underbeviste, lagret på steder det ikke kan gjenhentes på normal måte. Vi snakker normalt da om alvorlige personlighetsforstyrrelser. Når projeksjonen begynner ta form av vrangforestillinger da går

man over i psykotiske tilstander. Kanskje er "stemmene" schizofrene hører projeksjoner av egen underbevissthet, til forveksling lik drømmer?

Projektiv Identifikasjon

Projektiv identifikasjon derimot er langt mer komplisert. "Projektiv" betyr å *fremkaste* eller *projisere* tanker eller følelser. Projektiv identifikasjon henspiller derfor på ***identifikasjon med det projiserte***. Overtakelsen av objektets tanker, følelser og reaksjoner er en essensiell del av projektiv identifikasjon. Projeksjon er den mentale mekanismen i prosessen, projektiv identifikasjon er den spesifikke ubevisste fantasien som uttrykkes (Bateman & Holmes, 1995, s. 84).

Projektiv identifikasjon er en måte å forholde seg til seg selv gjennom andre.

Subjektet blir på denne måte bevisst på det fortrenge/utlignende materiale i seg selv. En søker formidle følelser som en vil den andre skal oppleve eller ta stilling til, eller prøver indusere sin egen opphavelige opplevelse i den andre, for derved bli "kvitt" den, Broch & al. (1987:75). For spedbarnet uten språk, blir dette da en meget viktig kommunikasjonsmulighet til omsorgspersonen. Spedbarnet er her i en symbiotisk relasjon til omsorgspersonene. Mangel på språk gjør at kommunikasjonen blir emosjonell og afektpreget.

For å få til dette kreves det at visse deler, negative eller positive, splittes av fra eget selv (ubevisst) og projiseres over i objektet eller en objekt-representasjon. Splitting er derfor en forutsetning for projektiv identifikasjon, og projektiv identifikasjon er en forutsetning for spedbarnets psykologiske utvikling og objektrelasjoner. I patologisk form er det en overlevelsesstrategi der relasjonen til objektet gjennom subtile mekanismer og adferd utgjør den angstreduserende mekanisme. I motsetning til ved "vanlig" projeksjon er subjektet avhengig av en relasjon til mottaker av det projiserte materiale i objekt-representasjonen etter at projeksjonen finner sted. I barnet er dette en normal mekanisme, i den voksne er dette et patologisk trekk.

For spedbarnet er det avgjørende at dets projiserte frustrasjon, bearbeides i objektet og returneres i en ufarlig form.

Det er dette returnerte materiale som former barnets arbeidsmodeller, barnets kognitive skjema om seg selv og sine omgivelser. Barnet identifiserer seg med den voksnes reaksjon på sine projeksjoner.

Det er dette returnerte materiale som skaper barnets personlighet sammen med barnets temperament. Det er derfor av største viktighet at den voksne kan være container for barnets frustrasjon uten å speile dette på barnet på en destruktiv måte. Det er her årsaken til at psykisk syke ikke er gode rollemodeller for barn, de har for mange udekte behov de prioriterer før barnets behov. De klarer ikke speile barnets frustrasjon på en måte som blir mottakelig for barnet. Dermed skades barnets hjernestruktur og barnet utvikler sykelige overlevelsesstrategier.

Sondre (2004:57) skriver i "Who's who? Notes on pathological identifications", at det patologiske element i projektiv identifikasjon ikke er om det er projektivt eller introjektivt, men om identifikasjonen er konkret eller symbolsk. Det er derfor motivet og innholdet i identifikasjonen som bestemmer om det er normalt eller patologisk.

Hovedmålet med projektiv identifikasjon og særlig ved patologisk projektiv identifikasjon, er å redusere subjektets kontakt med det som bidrar til smerte, frykt, angst og ubehagelighet. "Identifikasjon" refererer til hva subjektet i sin fantasi tenker er objektet-representasjonens identifikasjon med den projiserte opplevelse. Subjektet selv vil av-identifisere det projiserte materiale. En del av selvet blir gjennom fantasi en del av dette avatar-objektet. For subjektet er dette ubevisste deler av eget selv, noe som blir tydelig fordi de tror dette tilhører objekt-representasjonen! Dette kan kun skje om grensene mellom subjektets og objektets *selv* er forstyrret.

Objekt-representasjonen er en fantasikonstruksjon, subjektet konstruerer om objektet. Det er ikke objektet, men en *avatar* subjektet prøver tvinge objektet til å være! Denne mentale konstruksjon befinner seg i hodet til subjektet. Det er slik subjektet ser objektet.

Begrepet projektiv identifikasjon dekker over mange områder:

- psykisk forsvar
- viktig for empati
- unngåelse av separasjon
- forbedre det ytre objekt
- et aspekt ved idealisering
- en metode for identifisering
- en måte å kontrollere andre
- beskytte gode sider av selvet
- angripe og ødelegge objektet
- kvitte seg med uønsket adferd
- viktig for identitetsutviklingen
- en måte å smelte sammen med andre
- en prosess for utvikling av egne grenser
- en forløper for menneskelig kommunikasjon
- osv.

Projektiv identifikasjon har flere mål som varierer med personens utviklingsstadium. For spedbarnet er det en viktig kommunikasjonsmetode i den symbiotiske relasjon til omsorgspersoner. Normalt vokser barnet av seg dette når språk utvikles og ved adekvat speiling. Når disse prosesser ikke er tilstrekkelige, kan barnet bli værende i tidlige utviklingsstadium. Den videre adferd blir primitiv og patologisk, og særlig ved trusler mot selvet. Det kan rettes mot et idealisert objekt for å unngå separasjon, eller det kan rettes mot de onde deler av selvobjektet for å beholde kontroll.

Where the mother's pathology is such that she requires the child to resonate to her own narcissistic projections, mirroring will be unempathic and defensive, leading to the preservation of unmodulated grandiosity as a way of defending the underlying, unsupported empty and fragmented real self. (Masterson 2004:43)

Dette kan resultere i at objekt-representasjonen, og dermed objektet, oppfattes som ha tilegnet seg selvets projiserte karakterestikker, eller det kan resultere i at selvet blir identifisert med det projiserte materialet i objektet. Uansett skjer det en identifikasjon med et materiale som i subjektet er ubevisst (fortrengt). Barn som bruker projektiv identifikasjon har ikke utviklet fullstendige grenser for eget selv. Det er med andre ord naturlig at barnet ikke har noen grenser for eget selv, de har ikke utviklet dette ennå.

Voksne som bruker disse mekanismer der grenser er flytende i relasjon til andre mennesker, barn som voksne, har skader i sitt selv bilde, som gjør grenser til andre utydelige, som i f.eks. borderline og narsissistisk problematikk. Mennesker i mental ballanse klarer forholde seg til andre på en moden måte, narsissister, borderlinere og andre klarer det ikke fordi deres grenser for eget selv, i likhet med deres selv, er fragmentert og forstyrret.

Negative deler av selvet projiseres ut for å kvitte seg med dem eller for å ødelegge objekt-representasjonen, gode sider for å unngå separasjon eller for å beskytte mot indre trusler. Denne projisering er en måte å slippe forholde seg til egne traumer. Klein nevner også at motivet for å skille seg fra gode sider ved seg selv, er at : *"one feels one does not deserve to have such aspects"* (Spillus, 2012:17). Det er med andre ord snakk om et så dårlig selv bilde at de ikke en gang forventer ha gode sider.

Klein (1946) så det som en kilde til å skille "meg" fra "ikke-meg". Og dette ikke-meg-materiale, var de uakseptable sider ved eget selv, og da også de gode sider ved selvet man ikke evnet tro man selv hadde. "Jeg som er så negativt belastet kan da ikke ha en slik positiv egenskap?" Ogden (1979, 1982) fremhevet det som en "patway" fra intrapsykisk til interpsykisk. Klein presisterte at dette er prosesser som skjer i subjektets **fantasi**. Hun mente også dette var prosesser som involverte "splitting".

Ogden (1979) beskrev dette som et forsvar :

"Projective identification . . . is a psychological process that is simultaneously a type of defense, a means of communication, a primitive form of object relationship, and a pathway for psychological change.

- *As a **defense**, projective identification serves to create a sense of psychological distance from unwanted (often frightening) aspects of the self;*
- *as a **mode of communication**, projective identification is a process by which feelings congruent with one's own are induced in another person, thereby creating a sense of being understood by or of being "at one with" the other person.*
- *As a type of **object relationship**, projective identification constitutes a way of being with and relating to a partially separate object, and finally,*
- *as a **pathway for psychological change**; projective identification is a process by which feelings like those that one is struggling with are psychologically processed by another person and made available for re-internalization in an altered form.*

Each of these functions of projective identification evolves in the context of the infant's early attempts to perceive, organize, and manage his internal and external experience and to communicate with his environment". (p. 362)

Rosenfeld mente projektiv identifikasjon var mer enn bare et forsvar, og var opptatt av å skille mellom ulike områder :

*"One has to realize that projective identification is not just one single process but includes **many different types** of projective identification. There are also processes which are similar to projective identification but not identical with it and it now seems important to differentiate and understand these processes in greater detail. In a previous paper . . . , I suggested first of all that it was important to differentiate between projective identification used for **communication** and projective identification used for **defensive purposes** such as ridding the self of unwanted parts of the self. I also described a third very important form of projective identification which is frequently observed in the transference relationship of the psychotic patient which seems to be based on a very early infantile type of object relationship. In this form of projective identification one observes that the patient believes that he has forced himself omnipotently into the analyst and this results in **a fusion or confusion with the analyst** and anxieties relating to the loss of his self. Here the projection of omnipotent or deluded parts of the self into the analyst often predominates. (p. 263)"*

Objektet i denne prosessen blir ikke ansett for påvirket, det som projiseres puttes inn i et fantasiobjekt, en indre objektrepresentasjon, en avatar, ikke det ytre objekt. Problemet som oppstår er at subjektet ikke klarer skille mellom denne menatle konstruksjon objektrepresentasjonen er og det virkelige objektet!

Klein skriver : *"Insofar as the mother comes to contain the bad parts of the self, she is not felt to be a separate individual but is felt to be the bad self"*, (Spillus, 2012:4). Som forsvar er dette nettopp meningen med projektiv identifikasjon, å få ut det som ubevisst oppleves som truende på et fragmentert og skadet selv. Dette avspeiler problemene med identitetsgrenser så typisk for denne problematikk. Å lagre negative selv-komponenter i andre for å klare forholde seg til seg selv, vitner om store problemer med egne grenser. Slik Joseph også skriver (1987) handler det mye om å unngå følelsen av å være adskilt, være ensom. Å flytte deler av seg selv over i andre skaper en "tilhørighet" eller avhønegighet av den andre. Rosenfeld (1971) beskrev som karakteristisk for projektiv identifikasjon : *kommunikasjon, kontroll av objektet, parasittisme og misunnelse*. Og dette med parasittisme er typei, for når man planer deler av eget selv i en annen person, så er det for å kunne benytte denne personens resuser for å fungere selv. Dette er en form for mental parasittisme.

Projektiv identifikasjon er en primitiv forsvarsmekanisme typisk for borderline, narsissisme og psykose der en overfører egne fortrenge følelser, tanker og behov på andre (Evang, 2010). Dette skjer i stor utstrekning **ubevisst**. Når en blir utsatt for dette kan det oppleves som veldig reellt og en kan bli ledet til å føle og oppføre seg slik pasienten opplever en :

"Blir man oppfattet som avisende, aggressiv eller som ikke til å stole på, vil hjelperen kjenne at hun faktisk blir invitert til en slik væremåte. Selv om man aktivt forsøker være imøtekommende, vil pasienten fortsatt være like overbevist om at hjelperen er fiendtlig og avvisende. Fiendtligheten er pasientens egen følelse på samme tid som den overføres til den andre" (Hummelvold, 2004:262)

Projektiv identifikasjon er også en kommunikasjonsform og slik vi ser den gjennom spedbarnets kommunikasjonsform med omgivelsene (objektet), skjer den uten ord (unspeakable, inexpressable). Projektiv identifikasjon er kommunikasjonsbroen mellom spedbarnets indre og de ytre omgivelser (omsorgspersonen). En slik form for kommunikasjon fordrer et apparat hos mottakeren (objektet) som kan tolke de subtile innhold i en slik kommunikasjon. Her blir det nevralt apparat rundt empati, evne til innlevelse, speilnevroner ol. viktig. Dette er hvorfor

emosjonelt forstyrrede omsorgspersoner er skadelige for barnets oppvekst. Slike klarer ikke svare adekvat på en slik kommunikasjon. Deres eget emosjonelle mottakerapparat er skadet. De har selv udekte behov. I stedet for å være en kontainer for barnets emosjonelle frustrasjon og uttrykk (som kan oppleves truende) avviser eller returnerer de dette materiale ubearbeidet. Dette er materiale barnet ikke klarer forholde seg til, materiale barnet finner truende og angstfremmende. Når dette så kommer fra den personen barnet er avhengig av for å overleve, da utvikler barnet dysfunksjonelle strategier for å overleve. Det utvikler primitive forsvar, det blir sykt!

Utviklingspsykologer bruker ofte termen "*interactional communication*", i stedet for projektiv identifikasjon og ubevisst fantasi. På dette stadiet regnes denne form for kommunikasjon å være normal i et utviklingsperspektiv. Dette skiller seg klart fra bruken av projektiv identifikasjon som redskap til å kvitte seg med en ubevisst angstfremmende opplevelse. Barnets bruk av denne kommunikasjonsform er normal, voksnes bruk av denne kommunikasjonsform for å unngå den emosjonelle belastningen ved egne (ubevisste) uaksepterte trekk fremstår som patologisk. (Hinz, i Spillius & al. 2012:202). Segal (1974) skriver :

*In projective identification parts of the self and internal objects are split off and projected into the external object, which then becomes possessed by, controlled and identified with the projected parts. Projective identification has manifold aims: it may be directed toward the ideal object to **avoid separation**, or it may be directed toward the bad object to **gain control** of the source of danger. Various parts of the self may be projected, with various aims: bad parts of the self may be projected in order to **get rid of them** as well as to **attack and destroy** the object, good parts may be projected to **avoid separation** or to keep them **safe** from bad things inside or to **improve the external object** through a kind of primitive projective reparation."* (pp. 27–28)

Når prosessen gikk den motsatte veg, der subjektet identifiserte seg selv med aspekter ved objektet eller objekt-representasjonen snakket hun (Hinz) om "**introjektiv identifikasjon**". Britton (1998 : 5) laget en nyttig forskjell mellom "*attributive projective identification*" der noen aspekt ved subjektet attribueres til objektet og "*acquisitiv projective identification*" der den projiserte fantasi omhandler en ide om å entre objektet for å skaffe seg en attribusjon objektet antas å besitte. Sohn (1985) beskriver også hvordan visse narsissistiske pasienter projiserer seg selv inn i objektet for å ta kontroll over deres fordelaktige kvaliteter, nettopp det Britton kaller "*acquisitiv projective identification*". Enkelt sagt, man utgir seg for å være eller ha en adferd, man **misunner** den andre (objektet) for å ha. Dette så typisk for narsissistisk grandiositets problematikk.

For at projektiv identifikasjon skal virke som et forsvar, er det essensielt at det oppleves være en avgrensing mellom subjektet og objektet slik at subjektet kan føles adskilt fra det projiserte materiale som overføres objektet. For spedbarnet er det viktig at omsorgspersonens speiling av dets projiserte materiale skjer på en måte barnet kan ha nytte av og evne til å motta. Objektet fyller her en kontainerfunksjon for barnets frustrasjon og gir tilbake en adekvat speiling av disse frustrasjoner som barnet så evner forholde seg til. I praksis kan dette være utfordrende adferd fra barnet som den voksne umiddelbart kanskje ville reagert kraftig på, men som må returneres i en ufarlig form barnet kan nyttegjøre i sin utvikling.

Et eksempel:

Barnet: "Du er en bærsj"!

Far : "Jeg er glad i deg også"!

Barnet projiserer ut noe negativt og venter spent på en respons. Fars respons ufarliggjør det negative og bidrar til å bygge trygghet i barnet. En aggressiv respons fra far ville skapt utrygghet i barnet. Far klarte her være kontainer for barnets aggressive utsagn uten at dette truet fars ego. Fra å være en kilde til konflikt gjør far det til en kilde for humor og tilknytning.

Prosjektiv identifikasjon i praksis.

Her er en video der en tidligere Ku Klux Klan leder beskriver hvordan en pastor de terroriserte besvarte deres aggressive projeksjoner på en måte som nettopp viste at han kunne være en kontainer for KKKs aggresjonen og som returnerte denne projiserte aggresjon i en form som nok var uventet for KKK :

<http://www.youtube.com/watch?v=B24qxWPPVbM>

Projeksjonen er bearbeidet og returnert ufarlig. I en relasjon til et barn vil en slik reaksjon styrke barnets tilknytning til sin far. En voksen uten evne til frustrasjonstoleranse ville kunnet reagere aggressivt og gjort barnets utprøvende adferd til en negativ opplevelse. Det ville gitt tilknytningen negativ form. Det er viktig å huske at alle barn knytter seg til den de lever med, mens kvaliteten på denne tilknytningen kan variere. Broberg & al. beskriver dette godt:

Broberg & al. 2008 s. 167 skriver i boken *Anknytningsteori*:

"Det faktum at det er forekomsten av jevn fysisk kontakt mellom barn og forelder som avgjør om tilknytningen vil utvikles, innebærer jo at et spedbarn også knytter seg til en mishandlende og omsorg- sviktende forelder. Det er bare barn som har gått fra "favn til favn", uten å ha oppholdt seg i samme favn tilstrekkelig lenge, som ikke utvikler en tilknytningsrelasjon. At et barn er tilknyttet til sine foreldre er derfor ikke noe bevis på at barn og foreldre har det bra sammen, og kan derfor ikke alene utgjøre noe argument for at barnet ikke skal flyttes om omsorgsvikten er tydelig."

Broberg & al. (2008:17-18) skriver videre i boken *Anknytning i praktiken*:

"Tilknytning ligner pregning hos dyrearter på den måten at den skjer automatisk, instinktivt, på basis av fysisk kontakt mellom spedbarn og omsorgsperson. Spedbarn kan altså, normalt sett, ikke la være å bli knyttet til sin omsorgsperson uansett dennes kvalitet. Det faktum at et barn har knyttet seg til sin forelder sier derfor, i motsetning til hva som iblant hevdes, ikke noe om omsorgens kvalitet. Kvaliteten på tilknytningen, og konsekvensen for den fortsatte tilknytning varierer derimot kraftig avhengig av hvor lydhør og samstemt det følelsesmessige samspillet mellom barnet og dets omsorgsperson er."

Broberg & al.(2006:61) "Klinisk barnepsykologi" beskriver dette slik:

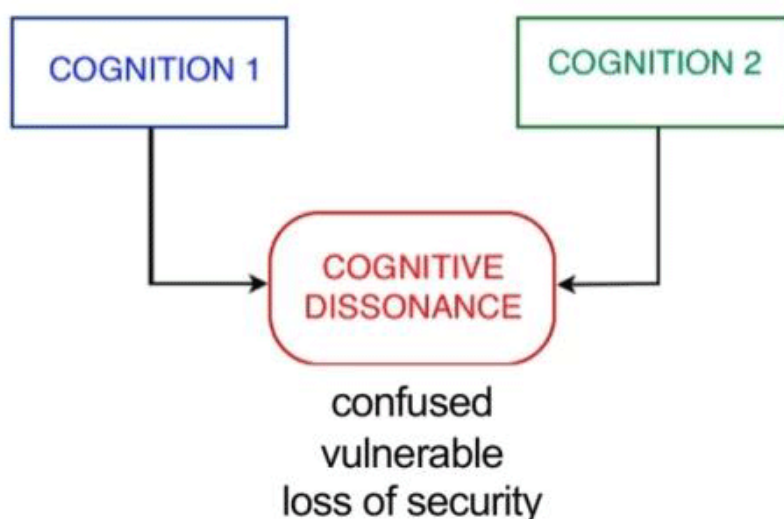
"Barnets evne til å utvikle en trygg tilknytning henger nær sammen med foreldrenes evne til å være lydhør ovenfor barnets signaler og svare på dem på en måte som spedbarnet kan forstå. En forelder som er opptatt av egne problemer og kanskje dessuten er påvirket av sterke medisiner, er ofte inneluttet i sin egen verden. Dermed blir det vanskelig for forelderen og få til den finstemte interaksjon som spedbarnet trenger for å utvikle en trygg tilknytning."

Her ser vi et av de mest sentrale punkt ved projektiv identifiaksjon, bearbeidingen av det projiserte materiale i objektet, før det gjennom identifikasjon "sendes tilbake" til subjektet. I den normale setting der barnet projiserer over på omsorgspersonen sitt angstfylte materiale er det kvaliteten på den bearbejdede og returnerte versjon av dette materiale som avgjør spedbarnets nytte av identifisering med dette materiale. Objektets reaksjon/retur på det projiserte materiale (som var angstfremmende i subjektet) avgjør hvordan dette påvirker subjektet, når denne så identifiserer seg med dette materiale. Fars reaksjon over, har fullstendig ufarliggjort det projiserte materiale. Pastorens reaksjon på KKK, avæpner deres aggresjon fullstendig. Når fars reaksjon på anklagen om at han er en "bærsj" ikke blir negativ aggresjon, men positiv humor, har far klart å være kontainer for de negative aspekter ved barnets utsagn, samtidig som responsen ikke blir negativ, men positiv. Det bidrar til utvikling og positiv læring for barnet. Det øker barnest trygghet på far og bidrar til trygg tilknytning mellom barn og far. La oss se på et annet eksempel :

Barnet: "Jeg vil treffe far"!

Mor : "Drar du til far tar jeg livet mitt"!

Her ser vi klart at mor ikke klarer være kontainer for barnets projiserte forventning. En åpenbar aggresjon hos mor, mot at barnet får ha kontakt med sin far er synlig. Det er ikke vanskelig å tenke seg hvilke negative emosjoner og affekter mor skaper i barnet. Barnet projiserer ut sin forventning, denne blir i moren bearbeidet med hennes eget hat til far og sendt tilbake til barnet. Mor klarer ikke være kontainer for barnets positive forventning. Det barnet så opplever er ikke en adekvat respons fra mor, men et uttrykk for mors hat mot far. En projisert forventning om å treffe far, blir i stedet for positiv bekreftelse, returnert som en negativ aggresjon og forventning rettet mot barnet. Morens behov for hat, blir pålagt barnet. Et slikt barn må undertrykke egne behov og i steden bekrefte morens behov for hat. Slik oppstår foreldrefiendtlighet i barnet!

Barnet får ingen oppbyggende speiling, det må tvertimot speile morens aggresjon og hat mot far. Barnet identifiserer seg med mors aggresjon for å overleve i mors miljø. Et slikt barn vil "lære" å dempe sine behov for kontakt med sin far. Gjennom klassisk betinging vil det lære å

assosiere negativitet rundt kontakt med sin far. Det tar ikke lang tid før et slikt barn tilsynelatende gir uttrykk for å ikke ville ha kontakt med sin far. Kvaliteten på det projiserte materiales bearbeiding, er negativ. Når barnet så tvinges identifiserer seg med dette utvikler det strategier og arbeidsmodeller for å håndtere dette negative materiale. Det oppstår **dissonans** mellom barnets savn etter far og barnets frykt for å trosse mor, frykten for tapsopplevelsen. Dette bidrar til stress i barnet. Kronisk stress er skadelig for barns utvikling, diabetes¹ kan bli resultatet (Sepa, 2002, 2004, 2005, 2006)! Traumatiserte barn blir syke voksne.

Relativt vanlig for narsissister er det å være sensitiv for avvísning for så nettopp å provosere dette fram hos den andre, så får den traumatiserte bekreftet det han eller hun var redd for ville skje. Verden er så vond som de trodde den var, men forstår ikke at han eller hun selv har medvirket til dette bilde av verden. (Wegerif, 2012)

Bruk av *introjektive og projektive mekanismer* fordrer en viss grad av differensiering av intrapsyriske strukturer, i det minste en differensiering mellom selv og objekt-representasjonen (en fantasi av objektet). *Projeksjon* innebærer attribusjon av deler av selv representasjonen til en objekt representasjon. *Introjeksjon* innebærer attribusjon av deler av objekt eller objektrepresentasjonen til en selv-representasjon (Sandeler, 1987:29). En slik introjeksjon av de gode sider ved et objekt er en forutsetning for normal utvikling. Barnet tar inn i seg forelderens gode kvaliteter og gjør dem til sine egne. Derfor er kvaliteten på returen av barnets projeksjon så viktig. Dette er normalt og dette er forelderens oppgave. Slik utvikles empati, slik utvikles toleranse, slik utvikles et positivt selv bilde. Responsen fra den voksne, blir adferden i barnet.

Projeksjon og introjeksjon må sees i et utviklingsperspektiv og ikke bare som en forsvarsmekanisme. For spedbarnet er dette viktige mekanismer i en tidlig utvikling. Som forsvar kan projeksjon være et uttrykk for alvorlig benektelse og forstyrrelse i persepsjonen av omgivelsene. Det å tro at et aspekt ved barnet selv, finnes i en annen person er for barnet normalt, men for den voksne et uttrykk for forstyrret persepsjon. Ved projektiv identifikasjon blir ikke objektet oppfattet som et selvstendig individ, men som en del av eget *onde selv*. Grensene mellom eget og objektets selv viskes ut. Malin og Grotstein (1966) mener at all projeksjon inkluderer identifikasjon og omvendt, all identifikasjon innebærer projeksjon.

Projeksjonen i den projektive identifikasjonen kan ha et materiale som er både positivt og negativt. Når selvets ideal er projisert inn i objektet, vil personen bli idealisert fordi objektet da inneholder gode sider av subjektets selv. De projiserte deler er imidlertid uforenlig med subjektets selvoppfatning og dermed truende. Hos covert narsissister ser man at deres implisitte selv ofte er sterkt, men deres eksplisitte selv er svakt. De har med andre ord evnen til fungering, men sliter med å vise den i praksis. Stikk motsatt av overt narsissister som har dårlig implisitt selvfølelse, men overdreven eksplisitt selvfølelse.

En kan si subjektet speiler seg i egne positive sider, som nå intrapsyriske befinner seg der "ute". Dette er typisk for forstyrresler ved/rundt lavt selv bilde. Troen på egen mestring og fungering er lav, så man investerer deler av seg selv i et ytre objekt. Et objekt som ikke inneholder eget onde selv. Denne projeksjon av egne gode sider må ikke forveksles med identifikasjon av objektets gode sider, såkalt introjeksjon, der objektets gode kvaliteter "stjeles" og utgis for å være dels av subjektets selv.

Tilsvarende kan projeksjon av negative deler av eget selv inn i objekt-representasjonen føre til

at objektet devalueres. Begge deler er av narsissistisk natur ved at objekt-representasjonen avspeiler deler av subjektets selv som subjektet ikke klarer identifisere seg med i seg selv. Behovet for kontroll med det projiserte materiale fører til den spesielle relasjon som oppstår ved projektiv identifikasjon. Det oppstår en eiertrang til objektet fordi den fantasiskapte objekt-represenatsjonen inneholder konfliktfylt materiale fra subjektets selv. Materiale det ikke klarer håndtere i eget selv, men som det må kontrollere gjennom objekt-representasjonen av objektet. Dermed kan det som utvendig ser ut som forsøk på å kontrollere andre, være et forsøk på å kontrollere de selv-deler subjektet gjennom splitting ikke selv klarer forholde seg til i egen psyke og som det derfor har projisert ut.

Denne kontrolladferden blir ofte synlig når objektet truer med å forlate subjektet. En narsissist som har investert deler av seg selv I barnet, som så truer med å flytte med sin far, utgjør selvfølgelig en trussel mot narsissistens eksistens. Vi ser dette I en del barnefordleingsaker der den ene forelder I et deprerat forsøk på å beholde barnet fremsetter ekskluderende påstander om den andre eller får barnet til å utvikle foreldrefiendtlighet mot den normale forelder. For en forelder som bruker barnet på denne måten er ikke normal!

Det som tilsynelatende ser ut som kontrollerende adferd ovenfor andre, kan dermed være et forsøk på kontroll med seg selv, fordi så mye av eget selv-materiale er projisert ut i den andre. Dette påvirker naturligvis forholdet til den andre. I en tidlig fase av et forhold kan slik kontroll feilaktig oppfattes av objektet, som kjærlighet fra subjektet. Men "*jeg er redd for å miste deg*" handler i slike tilfeller mer om redsel for å miste deler av seg selv (projisert i den andre). For slike subjekter er objektet bare et redskap til balanse i eget kaos.

Projektiv identifikasjon regnes som en av de mest primære og primitive forsvarsmekanismer. Den opptrer for en stor del ubevisst i subjektet. Til forskjell fra vanlig projeksjon som kan skje til hvem som helst, er **relasjonen** til den som mottar det projiserte viktig for den som bruker projektiv identifikasjon. Dette har sammenheng med behovet en relasjon og for å identifisere seg med det projiserte, i motsetning til vanlig projeksjon der det projiserte ikke senere inngår i en "dialog" eller "relasjon". Det er en kombinasjon av subjektets projeksjon av eget angstfylt materie og identifikasjon med dette i den andre (objektet), identifikasjonen med det projiserte.

Her bør en være oppmerksom på at det projiserte materiale ikke kommer inn i objektet som så, men i subjektets *objekt-representasjon*, det imaginære fantasi-bilde subjektet lager av objektet. For et spedbarn er dette normalt, det vokser slik adferd av seg ved at det utvikler klare grenser mellom eget selv og objektet. For en voksen er dette et uttrykk for en mangel i utviklingen av hjernens nervestrukturer. De har ikke vokst seg av dette. Objektet er internalisert på en slik måte at det assimileres til subjektet og dermed mister sin status som separat avgrenset individ. Prosessen nærmer seg det psykotiske (Meisner 1981).

Overdreven bruk av disse mekanismer gjør at subjektet unngår følelser av å være alene, avhengighet, tap, sinne, misunnelse osv. Selv om projektiv identifikasjon er en fantasi kan den ha meget kraftig effekt på både subjektet og relasjonen. Terapeuter er godt kjent med begrepet "motverføring", den følelse pasienten skaper i dem og den reaksjon de opplever rundt dette.

I en slik terapeutisk relasjon er ikke det projiserte materiale bare ubevisst. Her projiseres adferd eller holdning over på den andre, samtidig som man identifiserer seg med dette materiale. Det kommer tross alt fra subjektet. I den andre (der ute) fremstår og oppleves dette

mindre truende enn i seg selv. Subjektet identifiserer seg med det projiserte materiale i objektet. Det *angstreduserende* ligger nå ikke i at adferden/holdninger er projisert ut, fordi subjektet nå *identifiserer seg* med det projiserte materiale. Nå ligger det angstreduserende i at egen identifisering med dette materiale er en *reaksjon* på den projiserte adferd i den andre:

"Jeg er slik fordi du får meg til å være slik!"

"Det er ikke rart jeg er sint, så aggressiv som du er!"

"Din aggresjon gjør at jeg blir skremt!"

Egne avtalebrudd projiseres over på objektet, subjektet identifiserer seg så med dette (objekt-representasjonens avtalebrudd), og klandrer objektet for disse. I objektet blir ikke dette så truende. Problemet er at subjektet nå rettferdiggjør egne avtalebrudd fordi "*objektet bryter avtaler*"! Man gir objektet ansvaret for sin egen projiserte adferd eller holdning. Subjektet klarer ikke skille mellom objektet og objekt-representasjonen.

I motsetning til projeksjon der selve adferden er projisert ut, er det nå ansvaret for adferden som synes projisert ut. Subjektet : "Ja, jeg har denne adferden, men det er et resultat av objektets adferd"!

Hvis projeksjonene blir sterke og langvarige, kan mottakeren lett begynne å opptre i tråd med dette (forgude seg selv p.g.a. mange positive prosjeksjoner eller avsky seg selv p.g.a. mange negative projeksjoner). Slik kan barn som bare mottar det negativitet få et ødelagt *selv* og selv utvikle denne negative adferd. Slik blir det implisitte selvbilde forstyrret i relasjon til det eksplisitte selvbildet. På denne måten kan projektiv identifikasjon benyttes som en primitiv objektrelasjon, som et svar på en usikker tilknytning og angsten for å bli forlatt. Det sier seg selv at en slik primitiv objektrelasjon vil være manipulerende og tvangsmessig, ettersom en innvaderer eller bruker den andre for å oppnå kontroll over objektet (Broch, 1987:66). Egentlig er det kontroll med det projiserte materiale, subjektet nå identifiserer seg med i objektet, som blir viktig for forsvaret.

I denne dynamikk ligger også at en ikke bare vil den andre (objektet) skal opptre på en spesiell måte, men også at en opplever seg selv (subjektet) på en bestemt måte. Subjektet prøver få objektet til å oppføre seg i tråd med tidligere objekter, det kjente er tryggere enn det ukjente. Gjennom projektiv identifikasjon kan altså subjektet få objektet til å forakte subjektet.

identifikasjon. Et eksempel kan her være partneren som i terapi forteller at hun erkjenner at det er bedre å være hatet av sin mann enn av seg selv. Det viser seg så at hun ubevisst har fått mannen til å ivareta sin selvforakt gjennom rolle- og forestillingsstimulering – som en del av projektiv identifikasjon. Denne selvforakt har hun selv fått gjennom strenge foreldrefigurer. Disse er nå også blitt strenge introjekter. Introjektene er så plassert i mannen gjennom projektiv identifikasjon, ettersom de har vært vanskelige å beholde for henne selv. Dette er imidlertid en *tosidig* prosess, og vi vil anta at

Broch & al. (1987:67) Ubevisste samspill

Denne adferden (eks. avtalebruddene) hos objektet, oppleves nå truende jmf. den angst subjektet følte som resulterte i projeksjonen. Det fører til et behov for å ha kontroll på denne (projiserte) adferd i objektet. Ekstremt kontrollerende adferd er da også typisk for narsissistisk problematikk. Det fører til at subjektet prøver **rettferdiggjøre** sin adferd ovenfor objektet. Alle som utsettes for denne type forsvar vil ta over objektets "vrangforestillinger"! De blir kontainere for det projiserte materiale.

Utallige er de beskrivelser der barnevernet og sakkyndige blir brukt som en slik kontainer. I barnefordelingsaker er det mange eksempler på at den syke forelder påstår ovenfor barnevernet at den andre forelder lager vansker for barna ved å priisere sin egen omsorgsvikt på den andre forelder, og fremstille den som dennes. Barnevernet manipuleres da inn i en rolle der de blir utøvere av det projiserte materiale. Barnevernets saksbehandler identifiserer seg med det projiserte materiale. De begynner beskytte subjektet i en tro på at de hjelper barnet, mens de i realiteten hjelper subjektet med å skade barnet og den andre forelders relasjon til barnet. Når den normale forelder så dokumenterer at subjektets påstander umulig kan være riktige klarer barnevernet ofte ikke se at det de har gjort mot barnet er galt. De fanges i en manipulasjon, dissonans inntre og dermed opprettholder de status quo i stedet for å forholde seg til den dokumenterbare virkelighet! Nøyaktig det samme ser vi ved sakkyndige psykologer som er opp mot denne typen manipulative foreldre. Gjennom projektiv identifikasjon blir de manipulert til å fremstå med den forståelsen subjektet har projisert inn i dem.

■ **Projective identification:** Projection and identification are connected here. The subject experiences split-off parts of self in the other. Unlike in projection, however, this does not create a distance to the other; rather, the other, who "contains" the (threatening) parts of self, appears threatening in his own right and must therefore be constantly watched and controlled. That is how the patient justifies the aggression directed at the other. Projective identification corresponds to incomplete projection as seen from the differentiation of self and object. The interviewer notices that the patient has included the interviewer in a "scenario of perpetrator and victim," with the role of proxy expression of the patient's own unacceptable impulses, so that the patient controls and fears the interviewer. The interviewer feels repeatedly pushed into an otherwise alien role pattern.

Clinical Example: A female patient constantly blames the interviewer for taking no interest in her, and for being indifferent and incompetent. The therapist feels growing anger at her, but notices that despite the blaming and attacking, she does not stop attending her sessions with him regularly and respecting his every impulse and comment. He notices, too, that she relaxes when he controls and integrates his anger.

APA (2006:644) *Psychodynamic Diagnostic Manual (PDM)*

«Jeg skal anta at der er en normal grad av projektiv identifikasjon uten derved å definere grensene for normalitet, og at dette assosiert med introjektiv identifikasjon, er fundamentet som normal utvikling hviler på» (Bion, 1967, s. 103).

Broch & al. (1987:47) *Ubevisste samspill*

Det typiske eksempel er et barn som bor med sin far. Mor bytter så stadig om på barnets samvær. Egen uforutsigbarhet projiseres over på far og barnet. Dette skaper uforutsigbarhet hos barnet, som aldri vet når det sakl til mor. Barnet begynner reagere på dette ved å vise regressive trekk, trekker seg inn i seg selv, begynner med kosebamse eller klut, det eneste forutsigbare. Så går mor til retten med krav om omsorgen fordi samværene påstås gjøre tilværelsen for barnet uforutsigbar! Egen uforutsigbarhet projiseres over på barnet, dette identifiserer mor seg med, hun gjenkjenner dette i sin egen ubevisste adferd. Det fører til et behov for kontroll som hun så søker få gjennom å kreve omsorgen.

I mange saker vinner slike forstyrrede foreldre frem! De projiserer sin egen uforutsigbarhet på far, klandrer så far for å gjøre samværene uforutsigbare og bruker dette så som argumentet for å kreve omsorgen. Aften har de plantet sin bekymring hos lærere, barnevern og annen familie som så bringes inn som komparenter og bekrefter denne "uforutsigbarheten" for samværene. Ikke bra for barnet må vite, og vips ender slike personlighetsforstyrrede foreldre opp med hovedomsorgen. Resultatet blir ofte at barnet mister all kontakt med den normale forelder.

Men det er også en annen dynamikk i projektiv identifikasjon og det er at den andre (objektet) identifiserer seg med det projiserte materiale og kan gjennom å bli utsatt for manipulering og trusler fremvise denne adferd. Barnet i eksempelet over kan oppleve mors stadige samværbytter som frustrerende fordi de blir uforutsigbare. Dermed kan barnet begynne fremviser den samme frustrasjon som uforutsigbarheten utgjør i subjektet (mor). Subjektets uforutsigbarhet blir objektets uforutsigbarhet. For omgivelsene blir spørsmålet : Hvem er den uforutsigbare.

Mens det ved ren projeksjon ikke er noen videre relasjon mellom subjektet og objektet, vil det ved projektiv identifikasjon oppstå en slik relasjon fordi gjennom identifikasjon med det projiserte materiale som så må kontrolleres. Subjektet slipper ikke taket i det projiserte materiale i objektet. Det projiserte materiale utfyller en rolle for subjektet, det holder angsten på utsiden. Subjektet identifiserer seg med det projiserte materiale i objektet og opplever det selvfølgelig som truende, noe som må kontrolleres. Derav kommer det enorme kontrollbehov man typisk ser hos slik personer.

Adferdsopplevelsen i deres egen objektstruktur, oppleves så truende at den må kontrolleres. Identifiseringen med dette i objektet fører til dette behov for kontroll. På denne måten rettferdiggjør subjektet sin aggresjon mot objektet. Projektiv identifikasjon er en måte å beholde kontakt til et objekt som kanskje vil trekke seg fra relasjonen. Man ser denne dynamikken ofte i barnefordelingsaker der man har en karakterforstyrret forelder. For dem er negativ kontakt bedre enn ingen kontakt med objektet. Dermed vanker årevis rettssaker og uløselige konflikter. Motivet er ikke å løse en konflikt, motivet er å bevare en "relasjon" til objektet fordi objektet bærer viktige deklarer av subjektets projiserte selv. Om relasjonen er konflikt har ingen betydning.

Torgersen (2008:163) skriver om projektiv identifikasjon : ” *Til forskjell fra enkel projeksjon vil ikke vedkommende fullstendig fraskrive seg det som er projisert. Vedkommende er klar over egne affekter eller impulser, men oppfatter dem feilaktig som rettferdige og rimelige reaksjoner på andres adferd. Derved blir det svært vanskelig å utrede hvem som først gjorde hva ovenfor hvem*”.

Zinner & Shapiro (1972) definerer projektiv identifikasjon slik:

«Projektiv identifikasjon er en jegaktivitet, som blant annet modifierer persepsjonen av objektet og endrer forestillingen av selvet på en tilsvarende måte.»

Broch & al. (1987:51) *Ubevisste samspill*

Om noen kaster en snøball mot deg kan du dukke og hindre at den treffer deg, men om noen kaster en projeksjon mot deg, så blir du fanget i dens emosjonelle, affektive og kognitive dynamikk. Og her er vi ved et viktig poeng, projeksjoner og reaksjonen på dem, både i avsender (subjektet) og mottaker (objektet) er mentale og emosjonelle i sin form. Et annet viktig forskjell er at mens den som kaster snøballer vet bevisst han har snøballer, så er bevisstheten om eget projisert materiell i subjektet oftest fortrent og undertrykket. Det er som om noen skulle kaste en snøball de ikke visste de holdt. Først når snøballen treffer eller befinner seg hos den andre blir den "bevisst".

Dette gjør det vanskelig for omgivelsene å se hvor projeksjonen kommer fra! Hvis mottaker av snøballen ikke aksepterer å bli kastet på og kaster snøball tilbake, hvem var det da som var ansvarlig for snøballkastingen? Hvis begge påstår den andre begynte, hvem er da den aggressive og hvem er det som forsvaret seg? Et annet eksempel er projeksjonen av egne uløste separasjonskonflikter. Barnets behov for å løsrive seg skaper kraftige reaksjoner hos mor, som egentlig er et uttrykk for egne uløste separasjonskonflikter. Mor identifiserer seg med barnet.

Andre eksempler på projektiv identifikasjon er Hitler og nazistenes forfølgelse av jødene. De ble gjort til sydebukker og presset inn i en projektiv identifikasjon der de ble tvunget til å representere alt nedrig, mindreverdige, skittent og avskyelig for tyskerne, som på den måten søkte rense sitt kollektive negative selv ved å projisere det over på jødene (Broch (1987:117).

Zinner & Shapiro setter skjematisk opp følgende kriterier for projektiv identifikasjon :

1. Subjektet oppfatter objektet som om objektet innehar elementer av subjektets personlighet
2. Subjektet kan vekke adferd eller følelser i objektet som er konform med subjektets persepsjon
3. Subjektet opplever stedfortredende adferd og følelser i objektet
4. Deltakerne står i et nært forhold til hverandre.

Otto Kernberg gir følgende definisjon av projektiv identifikasjon:

- a) projeksjon av uholdbare aspekter av intrapsyriske opplevelser på objektet
- b) beholde empati med det projiserte materiale (spedbarnet)
- c) kontrollere objektet gjennom det projiserte materiale
- d) ubevist indusere i objektet det projiserte materiale

Projeksjon definerer han slik:

- a) undertrykkelse av uakseptable intrapsyriske opplevelser
- b) projeksjon av dette materiale inn i objektet
- c) manglende empati med det projiserte materiale
- d) distansering eller fremmedgjøring fra objektet

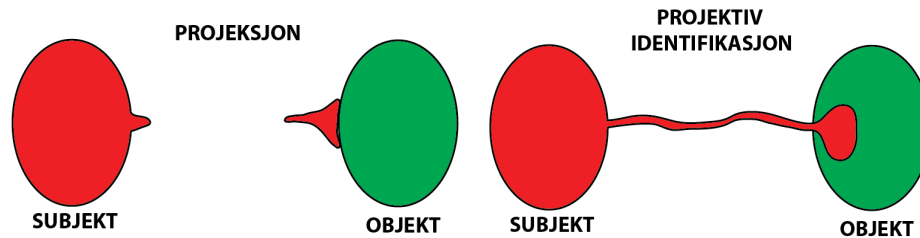
Ogden sette opp følgende rekke om projektiv identifikasjon:

- forsvar
- dannelsen av psykologisk avstand til negative aspekt
- et kommunikasjonsmønster
- egne trekk induseres i en annen
- egne trekk bearbeides av objektet
- disse trekk re-internaliseres (identifiseres) så i subjektet

Hos spedbarnet vil den "*good enough mother*" (Winnicott, 1952) sørge for at barnets projiserte angst bearbeides og kommer tilbake til barnet i en form barnet ikke opplever truende og kan beholde. Når den voksne ikke evner denne bearbeidelse intrer psykopatologi i barnet. Strategiene blir sykelige. Den voksnes sensitivitet for barnets projeksjoner blir utslagsgivende for kvaliteten på barnets utvikling. Barnet kan ikke beskrive sine følelser med ord, i steden induseres disse gjennom projektiv identifikasjon. En omsorgsperson som ikke selv har løst sine indre konflikter blir dermed en trussel mot barnets bearbeidelse av sine. Den overbeskyttende forelder inntreder der forelderens følelser er store, er redd for sine destruktive følelser. Den voksens strategi blir barnets strategi.

Kernberg mener at en utviklingsmessig linje går fra en primitive projektiv identifikasjon, som er basert på egostrukturer sentrert rundt *splitting*, til projeksjon som er basert på en egostruktur sentrert rundt *fortrengning*. Introjeksjon er et forsøk på gjenforening i fantasi med et positivt objekt.

Et viktig moment ved projeksjon er at grensene mellom subjektet og objektet synes intakte, mens ved projektiv identifikasjon er disse grenser mer flytende. Dermed kan man si at projeksjon er *på* objektet, mens projektiv identifikasjon er *inn i* objektet. Projeksjon fordrer derfor ikke en vedvarende relasjon mellom subjektet og objektet slik vi ser ved projektiv identifikasjon.

Skisse : Fardal (2012)

Siden en kontakt mellom subjektet og objektet må finne sted vil ikke projektiv identifikasjon ha noen mening hvis ikke objektet kan identifisere seg med eller reagere på det projiserte, Broch & al. (1987:51). **De som klarer stå imot projeksjonspresset og ikke identifiserer seg med det projiserte, er ofte mennesker med en sterk egostruktur og lite patologi.**

Mange blir imponert av psykopatens aktivitet og «ærlighet». Men «ærligheten» består ofte i at han ikke en gang hykler. Det kan med rette hevdes at hykleriet i mange situasjoner er lastens tribut til dyden. Den som hykler, viser i all fall at han vet hvordan han bør oppføre seg. Men den som lyver og vet at han lyver og vet at andre vet at han lyver, han er av det onde.

Tollak B. Sirnes (1976:45-46) Å sette de undertrykte fri

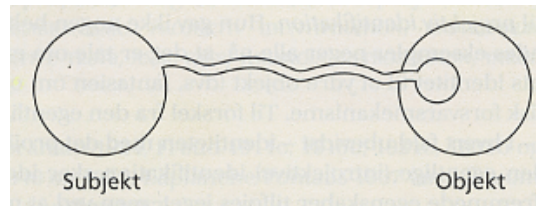
Det må skilles mellom de som vet de projiserer egen adferd og de som ubevist projiserer sin egen adferd. Tollak B. Sirnes (1976:45-46) sin beskrivelse er treffende i så måte. "**Den som lyver og vet at han lyver og vet at andre vet at han lyver, han er av det onde**". "Ond" eller personlighetsforstyrret, blir to sider av samme sak. De har fortrenget opplevelsen av sin egen adferd eller holdning. Slike vil da også typisk idealisere sin situasjon, slik vi så det både ved Breiviks mor og Breivik selv. Begge beskrev hans barndom som problemfri, psykologen som var inne beskrev alvorlig dysfunksjonalitet!

«Wenche var tilsynelatende ganske ustabil. Hun kunne være rasende på gutten (Anders B. Breivik) i det ene øyeblikket, for straks etter å overøse ham med kjærtegn. Dobbeltkommunikasjon, mente Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri (SSBU) senere: Hun skjøv gutten vekk, og trakk ham til seg på en måte gjorde ham ekstremt forvirret....

"Upassende, nedlatende og hånlig." Dette var slik moren beskrev sin tre år gamle sønn Anders B. Breivik. Hun behandlet ham på en måte som om han var en forlengelse av den

forhatte Jens Breivik....Hun ble provosert av smilet hans, som hun oppfattet som upassende, nedlatende og hånlig.» Fra "En norsk tragedie" — Aage Storm Borchgrevink, Gyldendal, 2012

Morens adjektiver om Breivik, *upassende, nedlatende og hånlig*, er typiske projeksjoner. Moren behandlet Breivik som om han var Breiviks far! Hun så ikke Anders, men objektrepresentasjonen av hans far. Dette kan ha bidratt til Breiviks adferd. "***Ser du meg nå mamma? Nå ser du meg vel?***" (Normann, K. 2013). Grenseoverskridelsene blir forstyrret, moren klarte ikke skille de ulike personer og deres affektive tilstander. Hennes affekter mot faren ble affekter mot sønnen.

Olsen (2002:620) *Psykodynamisk Leksikon*

Når både mottaker av en projeksjon og avsender reagerer på tilsynelatende samme måte (men av ulike grunner) på det projiserte materiale ved projektiv identifikasjon, blir dette svært komplekst å avsløre. Typisk er det at objektet blir ansvarliggjort for subjektets projeksjon. Å avsløre en projeksjon krever omfattende personkunnskap. Breivik ble ansvarliggjort for morens adferd. Årsaken kan være å finne i at adferden er fortrenget i subjektet, og denne vil da reagere med krenkelse på at objektet anklager det for en adferd subjektet ikke oppfatter som sin egen (fortrenget, projisert ut). Grensen mellom avsender og mottaker viskes ut. Den som projiserer (subjektet) klarer ikke klart å skille eget *selv* fra objektets *selv*. De kan identifiser seg med sin egen adferd, men ikke i seg selv!

Sandler (1987:38) i *Projection, Introjection, Projective identification*, gjengir hva Rosenfeld (1964) skriver om sammenblandingen av subjektets og objektets selv.

the whole or a part of one's self, as in projective identification. Following Klein, Rosenfeld (1964) regards this as the most primitive form of object relation. The confusion between self and object is precisely the outcome of the operation of projective identification:

Identification is an important factor in narcissistic object-relations. It may take place by introjection or by projection. When the object is omnipotently incorporated, the self becomes so identified with the incorporated object that all separate identity or any boundary between self and object is denied. In projective identification parts of the self omnipotently enter an object, for example, the mother, to take over certain qualities which would be experienced as desirable, and therefore claim to be the object or part-object. Identification by introjection and by projection usually occur simultaneously. [p. 333]

The result of these processes is a fundamental confusion and an incapacity to differentiate subject and object, reality and fantasy, along with an inability to differentiate the real object from its symbolic representation (Rosenfeld, 1952). When we turn to the efforts of Wilfred Bion, who has

Sandler (1987:38) *Projection, Introjection, Projective identification*

Her ser vi klart utgangspunktet for "entitlement"-holdningen, der slike narsissitiske personer tar det for gitt at deres ønsker og behov har forrang foran andres ønsker og behov. De opplever objektet som en del av seg selv. Siden eget selv ikke har klare grenser, vil andres grenser viskes ut og oppfattes som deler av eget selv. "Jeg" vil derfor bli oppfattet som unionen av subjektet + deler av objektet. Proleksjonen av egne trekk over i den andre blir forståelig fordi deler av den andre, oppfattes som tilhøre eget selv.

Dette er alvorlig, for det betyr at slike foreldre ikke evner leve seg adekvat inn i barnets egne behov og dermed møte barnet med empati. Tvert imot er det deres egne trekk de ser. Når objektet er et barn er dette svært skadelig. En parasitær relasjon oppstår. Dette kan skje i en slik utstrekning at man lever ut sitt liv gjennom barnet. Objektrepresentasjonen blir både mer virkelig og viktigere enn eget selv. Faktisk befinner deler av eget selv seg i objektrepresentasjonen. Ofte har slike subjekt et ødelagt selvbilde, liten tro på egen mestring. Objektet blir en stedfortreder for eget fragmentert selv.

Personer som benytter et slikt primitivt forsvar, har alvorlige skader i eget Selv. I sin ytterste konsekvens er objektet en skapt *avatar* man lever sine drømmer ut gjennom. A.B. Breivik synes være en eksponent for en slik avatar-konstruksjon. Hans skader fra barndommen kombinert med en omfattende spillaktivitet skaper et virtuelt univers han lever seg inn i og som for ham blir en virkelighet. Dette er uttrykk for alvorlig psykopatologi. Når en mor ikke klarer skille eget selv fra barnets selv, blir barnet oppfattet som en del av moren. Den viktige speilingsprosessen tar skade. Barnet får ikke den meget viktige bekreftelse på seg selv som selvstendig autonomt individ. Det tvinges inn i en rolle der dets oppgave blir å pleie morens selv, en usunn symbiose av parasitisk karakter.

Denne setting er beskrevet som utgangspunkt for svært mange alvorlige personlighetsforstyrrelser. Noen kaller dette *emosjonell incest*. Slike barn utvikler naturlig nok forvirring om hvem de er. Hvor egne grenser slutter og andres begynner viskes ut: **Det som er ditt er**

mitt, og det som er mitt er ikke ditt!

Det alvorlige er at en "psykotisk objektrelasjon" kan komme til syne. Subjektet klarer ikke differensiere mellom seg selv og andre, virkeligheten blir preget av angstdempende fantasier. De indre relasjonene overvurderes på bekostning av realitets tilpasningen.

1976, 1978). Ofte ser en såkalt rollereversering, hvor en av foreldrene henvender seg til barnet for å få trøst på grunn av eget dårlig selvbilde og skiftende identifiseringer. Barnet kan bli gjort til partner- eller foreldresubstitutt. Barnets manglende evne til å gi tilfredsstillelse, kan forårsake at det oppleves som et avvisende foreldreintjektiv. Dette intensiverer omsorgspersonens følelse av avvisning og mindrever. Disse følelser fornektes og blir projektivt identifisert i barnet, som nå blir en mottaker av omsorgspersonens selvrettede aggresjon. Omsorgspersonen kan så identifisere seg med egne aggressive foreldre, hvorpå rollereverseringen endres. Barnet utsettes derved for omsorgspersonens egne traumatiske opplevelser i et forsøk på å mestre traumat fra barndommen. Grunnleggende mekanismer blir således projektiv identifikasjon, identifikasjon med aggressor, samt rollereversering.

Broch & al. (1987:51) Ubevisste samspill

Ofte er bindingen av parasitær art, der objektet dekker viktige behov i subjektet. Voksne som speiler seg i barnet mestringer er ett slikt eksempel. På mange måter er deler av selvet evakuert over i objektet, uten at forbindelsen brytes. Forholdet blir av parasitær art. Subjektet får næring fra objektet, mens objektet tappes for næring. Typisk er at slike objektet beskriver sin situasjon som om de "mister seg selv", begynner tvile på egen mestringer, påtar seg skyld og manipuleres inn i en rolle som *narsissistisk supply* for subjektet. Objektet blir en kontainer for subjektets ikke-erkjente adferd og holdninger. Man ser dette typisk der barn blir containere for subjektets forventninger. Da inntreffer rollereversering, barnet tar den voksnes rolle. På grunn av egne problemer klarer f.eks. ikke omsorgspersonen (subjektet) å formidle trygghet, eller akseptere barnets autonomi, etter som dette aktiverer subjektets separasjonsangst. Dermed påføres barnet skam, tvil og usikkerhet (Erikson, 1976)

Ved **projeksjon** pålegges den andre den projiserendes adferd, "min aggresjon" blir "din aggresjon", mine avtalebrudd blir dine avtalebrudd, min manglende omsorgsevne blir din manglende omsorgsevne, min manglende samarbeidsevne blir din manglende samarbeidsevne, min skremmende adferd blir din skremmende adferd, min frustrasjon blir din frustrasjon, min frykt blir din frykt osv.

Eksempel: "Du er aggressiv", "du bryter avtaler", "du har dårlig omsorgsevne", "du er sjalu".

Ved **projektiv identifikasjon** pålegges også objektet, subjektets adferd gjennom projeksjon, "subjektets aggresjon" blir "objektets aggresjon", men i tillegg kommer at fordi subjektet identifiserer seg med objektets "aggresjon", gjennom denne projeksjon av egen adferd, vil subjektet identifisere seg med sin egen "aggresjon" som dermed rettferdiggjøres! Subjektet identifiserer seg med det projiserte materialet i objektet. I noen tilfeller manipuleres objektet til å fremvise en adferd lik det projiserte materialet. Objektet kan også identifisere seg med det projiserte materialet!

Eksempel:

Det er ikke rart at jeg er så sint, så aggressiv som du er!

Moren som slo sitt barn fordi hun hadde behov for å ha en å trøste! (Broch, 1987:82)

"I knew you would cheat on me! It was clear I couldn't trust you!"

Holdningen blir : *"Du er hva jeg sier du er, ellers er du ikke"*

Eller for å si det som Masterson (2004:81) :

"...the problem is out there, it is what others are doing to me that is so upsetting"!

Wegerif (2012) beskriver det slik: *"Projeksjonen av egne utrygge arbeidsmodeller, gir en opplevelse av at relasjonen er utrygg."*

Et annet eksempel på projektiv identifikasjon : Subjektet utvikler en vrangforestilling om at han er forfulgt av politiet. Av frykt for politiet begynner han å opptre rart og spent rundt politiet. Dermed øker han politiets mistenksomhet, som ser etter en grunn til å arrestere ham. Subjektets feilaktige forestilling om politiet, blir politiets feilaktige forestilling om subjektet.

Subjektet ansvarliggjør objektet for sin egen adferd. Det er her logikken bryter sammen og man nærmer seg grensen for det psykotiske, så typisk for denne problematikk, for objektet har ikke nødvendigvis subjektets projiserte adferd. Subjektets påstand er ikke nødvendigvis sann. Derimot kan man manipuleres til å opptre på måter som tilsynelatende viser en slik adferd eller holdning for så anklages for å være slik. Men dette er ikke en vanlig adferd hos objektet. Subjektet kritiserer og klandrer objektet for en adferd subjektet selv har, og blir **krenket** når det som riktig er, påpekes at det er subjektet selv som har denne adferd! Subjektet tror virkelig ikke man er slik man projiserer, fordi den som hadde vært seg dette bevisst, ville ikke blitt krenket, men **flau** for å ha blitt avslørt i å ha kritisert en annen, for en adferd man selv har. Hvordan manglende kunnskap om slike prosesser kan gi seg tragiske utslag ser vi i psykolog Knut Rønbeck sin **beskrivelse** i tidsskrift for Psykologforening 2008:

"Løsningene som begge foreldre kan godta, må forholde seg og ta hensyn til innholdet i de bekymringer og den uro som mor og/eller far måtte oppleve. Er moren utrygg på om faren drikker seg full når han skal ha samvær med barnet, må løsningen adressere seg til og ivareta denne utryggheten. Dette fordrer som regel en erkjennelse hos faren om at uansett hvordan det faktisk forholder seg, så er altså moren bekymret, og for barnet er det viktig at denne bekymringen bringes til opphør. Redsel hos foreldre er ikke bra for barn. Hvorvidt bekymringen er rimelig begrunnet eller ikke, er ikke alltid så viktig. Poenget er at den er der og bør bringes til opphør. Det har begge foreldrene et ansvar for å få til hvis barnet skal ha det bra."

og videre

"Det tilstrebes altså å skape en ramme som begrenser partenes muligheter til å anklage og bebreide hverandre. Anklager og bebreidelser antas å være kontraproduktive når det gjelder

a løse konflikter, fordi negative påstander alltid vil bli forsøkt imøtegått, og derfor stjeler de tid og krefter fra den løsningsorienterte prosessen."

Rønbeck mener her at det er mors **bekymring** som så, som er fokus, ikke om far faktisk drikker eller ikke. I andre avsnitt mener han partenes fakta, opplevelse av situasjonen og historier er "kontraproduktive". Han mener med andre ord man skal overse fakta! Dette er et utslag av [terapeutisk tenkning](#), som er livsfarlig i sakkyndig arbeide, fordi for den sakkyndige er det beskrivelse av **fakta** som er fokus, mens for terapeuten er det individet som skal *finne seg selv* og dermed er ikke fakta viktige.

Det virkelig alvorlige er jo at Rønbeck ikke tar høyde for realitetene bak mors påståtte "utrygghet" for fars påståtte alkoholproblem. Vi kan faktisk se for oss 2 ulike senarier, det ene er at far faktisk drikker og at bekymringen er reell, det andre er at fars "drikkeproblemer" er projeksjoner av mors egen alkoholavhengighet/egne foreldres alkoholproblem/hypokondriske adferd, som så gjennom projektiv identifikasjon projiseres over på far. Dette opplever så mor som et trekk ved far som hun igjen er bekymret for. Bekymringen bygger med andre ord på mors egen fortrenkte adferd!

Når Rønbeck så ikke ser grunn til å vurdere **fakta** i bekymringen, kan han heller ikke si om bekymringen er reell eller som ved projektiv identifikasjon, projeksjoner av adferd som ikke er fars. Med andre ord, konstruerte bekymringer. Mors bekymringer kan ha mange årsaker, om de ikke er forankret i fakta er man på ville veier når man så fokuserer på bekymringen som så! Det Rønbeck her forfekter er psykobabble på høyt nivå og selvfølgelig ikke faglig forankret i empiri. Dynamikken her er helt identisk med de som projiserer sin egen aggresjon over på andre, for deretter påstå de er *redde* for den andres aggresjon! Klarer man ikke se at dette er avsenders aggresjon som gjennom projektiv identifikasjon blir tillagt mottaker, da er man ille ute.

Slike personlighetsforstyrrede blir ikke flau, de føler tvertimot enten sin grandiositet krenket eller de spiller på offerrollen! Dette viser nettopp at det projiserte materiale typisk er fortrent gjennom **benektende prosesser**! Vi snakker da om **splitting**, der motsatte affektive tilstander holdes adskilt (vertikal splitt) eller der ur-narsissistiske behov ligger fortrent bak en vegg av narsissistisk raseri (horisontal splitt). Slike subjekt klarer ikke både være avsendere av aggresjon og mottakere av aggresjon. **Når den projiserte aggresjon er benektet og fortrent i subjektet og identifikasjonen av dette i objektet oppleves som skremmende og truende, da er man rimelig langt inne i den personlighetsforstyrrede psykiatri.**

"He made me do it!" ... er kampropet ved projektiv identifikasjon.

Hvordan skal omgivelsene se hvem som egentlig gjorde det når begge påstår den andre gjorde det? Objektet hevder helt korrekt at det ble manipulert til en adferd, subjektet anklager det for. Subjektet på sin side rettferiggjør sin adferd, fordi de identifiserer seg med sin egen projiserte adferd i objektet. En adferd som er deres egen.

Objektets "aggresjon", er subjektets projeksjon! Det er her det primitive forsvaret ligger. Subjektet påstår sin egen adferd/holdning (projisert i objektet) er årsaken til ens egen reaksjon. Det er feil, for årsaken er identifikasjonen med *sin egen aggresjon*. I realiteten er de redd sine egne fortrenkte følelser og holdninger. Man klarer ikke skille eget selv fra andres selv! Alt dette er mentale konstruksjoner i personen som projiserer. **Reaksjonen på sin egen**

mentale projeksjon i objektet, oppleves ved projektiv identifikasjon som angstreduserende!

Dette er identifikasjonen med sin egen aggresjon. Man projiserer ut, aktiverer projeksjonen i den andre, og gir den andre ansvaret for egen adferd, ved å fremprovosere projeksjonen i den andre. Man trenger den andre som en mental kontainer for egne angstfremmende tanker og emosjoner. "*Egen sjalusi, blir objektets sjalusi*." Den som er empatisk er på en måte beholder for den andre og ikke omvendt, Broch (1987:123). Det blir derfor mulig å avsløre hvem som er subjektet og hvem som er objektet. Objektet har empati, subjektet mangler empati. Evne til mentalisering ligger i objektet, ikke i subjektet som ikke evner å sette seg inn i verken egen eller den andres behov og situasjon.

Noen ganger er objektet et barn. Og barn er trofaste og enkle containere for subjektets projiserte angstkomponenter. Barn er lojale. Ingen barn har forutsetninger for å takle slike forventninger. De identifiserer seg derfor ofte med det projiserte materiale, og da går det galt. Den forstyrrede forelders egen opplevelse av "*Jeg duger ikke*" blir barnets opplevelse av udugelighet. Den voksnes aggresjon, blir barnets aggresjon, den voksnes angst, blir barnets angst. Gjennom forventninger og manipulasjon tvinges barnet inn i en unaturlig rolle det ikke kommer seg ut av. Subjektets frykt for et objekt blir barnets frykt for dette objektet. Men barnet har ikke opplevd noe fryktbetont ved dette objektet, det blir forvirret.

Når objektet er barnets far blir lojalitetskonflikten kompleks. Subjektets behov for beskyttelse fra omgivelsene, blir barnets behov for å beskytte subjektet! Barnets personlighet og identitet blir ødelagt. I terapi brukes ofte begrepet "*Det usynlige barnet*", et konsept beskrevet av Tove Jansson i fortellingene om Mummitrolet:

Historien om Ninni, som vokser opp hos en tante som ikke er glad i henne. Ninni er et sjenert og veldig ordentlig lite barn. Hun går stille i dørene og rydder alltid opp etter seg. Hvis Ninni gjør noe galt, blir ikke tanten sint, i stedet kommer hun med ironiske og kjølige kommentarer. Gradvis blekner Ninni i konturene og blir til slutt usynlig." (Solset, 2008)

Slik går psykiske avvik i sosial arv. Healingsprosessen i slik problematikk er å komme ut av den identifikasjon og de forventninger den projiserende pålegger objektet, og se seg selv slik man faktisk er og ikke slik man gjennom projeksjon og projektiv identifikasjon er manipulert til å tro man er. Omgivelsene som barnevern, sakkyndige og domstoler ser bare det

pliktoppfyllende rolige barnet, som i sin forvrengte lojalitet, beskytter det overgripende subjekt. De ser ikke subjektets bruk av barnet som kontainer for egne fortrenge emosjoner, afekter og holdninger. Det må skapes bevissthet om at man ikke er slik det projiserte materiale har fått en til å tro man er. Den eneste måten det kan skje på er å komme bort fra et slikt destruktivt miljø. Slike barn trenger voksne barnet kan speile seg i og ikke voksne som speiler seg i barnet.

Primitive psykologiske forsvarsmekanismer som dette er typisk ved *narsissistisk og borderline strukturer*. Det grenser til psykose. Mens dissonans er en reaksjon på konfliktfylte *bevisste kognisjoner*, er ubeviste forsvarsmekanismer som projektiv identifikasjon et forsvar mot dels *ubevisste emosjonelle, affektive* trusler.

Psykiateren Johan Cullberg skriver om projektiv identifikasjon i *Dynamisk Psykiatri* (2003:109-110):

"En kvinne med dype uløste hatproblemer ovenfor menn kan for eksempel i en samlivssituasjon begynne å anklage mannen for at han er sadistisk og undertrykkende ovenfor henne. Selv om mannen egentlig ikke føler seg spesielt truffet av disse anklager, kan han reagere med skyldfølelse, som om det er blitt oppdaget en alvorlig feil ved ham. Han benekter kraftig bebreidelsene og kommer med motanklager, og kvinnen får en bekreftelse på at han ikke elsker henne og derfor er en farlig person. [Han vil ikke være kontainer for mors usanne anklager]

I det ubeviste har hun da vunnet 2 ting. Dels har hun greid å holde sin egen aggressive problematikk ovenfor menn unna. Dels har hun fått kontroll over disse følelsene ettersom de nå er overført til mannen som ikke greide komme seg fra denne fellen.

Dette er en vanlig problematikk (hos begge kjønn) i de vanskelige skilsmissene der alt dreier seg om å sverte motparten og ikke bli forsonet med hverandre. Kunnskapen om dette er desto viktigere fordi striden om foreldreretten til barna ofte utspiller seg rundt slike komplekse og dype behov. Hvis man vil bli forsonet med hverandre utad, må man forsones seg med seg selv innad."

Det er ikke objektet som skremmer, det er subjektet som blir skremt når det blir bevisste/identifiserer seg med sin fortrenge (og projiserte) frykt.

Ikke rart de fortrenger disse når de faktisk opplever frykt ved disse. Splitting har gjort at disse ikke er integrert. De blir holdt på avstrand. Problemet for objektet er at omgivelsene oppfatter denne "frykten" hos subjektet som årsak i objektets påståtte voldsutøvelse, de ser ikke den projektive identifikasjon som ligger bak. Dette er svært komplisert ubevisst psykologi. Subjektet vil f.eks. benekte at det er aggressivt, (det identifiserer seg nemlig i objektet) det oppfatter ikke sin identifikasjon som komme fra egne trekk. Tvertimot vil slik avsløring oppleves "krenkende" av subjektet, det inntar umiddelbart offerrollen, Broch (1987:110).

Så typisk for splitting klarer de ikke holde motsatte affektive tilstander. Den ene blir fortrenget og ofte projisert ut. **Desverre forstår ikke mange, at subjektets påståtte "frykt" ikke kommer fra objektet, men fra subjektets eget undertrykte og projiserte materiale.** De identifiserer seg i sin egen projeksjon i den andre. Det er jo ikke rart at en som plutselig utsettes for dette reagerer med frustrasjon og aggressjon! Mange som blir utsatt for slik

projeksjon opplever forvirring: "Hvorfor påstår hun dette om meg.? Det er jo hun selv som er slik!" Psykiater Ulrik Malt skriver i Store Norske Leksikon:

"Projektiv identifikasjon synes særlig å forekomme hos personer med alvorlige personlighetsforstyrrelser."

Broch & al. (1987:130) beskriver det samme: "*Splitting og projektiv identifikasjon som forsvar har som nevnt sine røtter i barnets tidlige objektforhold og er tydeligst ved alvorlig personlighetsforstyrrelser*". Det som synes ha skjedd, er at subjektets egne uakseptable emosjonelle reaksjoner projiseres over på andre. Også forsvarsmekanismen **reaksjonsdannelse** er nært knyttet til denne dynamikk. Den går ut på å håndtere emosjonelle konflikter, indre eller ytre stressfaktorer, ved å erstatte uakseptable tanker og følelser med motsatte handlinger, tanker eller følelser.

Jmf. Cullbergs beskrivelse over kan en da se for seg en kvinne som har fått et negativt syn på menn grunnet overgrep fra egen far, hun kommer i et forhold med en mann og må erstatte disse uakseptable følelser for menn med deres motsetning for å unngå skyldfølelse. Dermed vil hun fremvise en idealiserende adferd (reaksjonsdannelse) ovenfor sin partner. Skulle forholdet opphøre, så forsvinner behovet for reaksjonsdannelse og hatet til menn blir synlig. Dette hat projiseres så på ex.mannen som selvfølgelig ikke aksepterer de falske påstander og dynamikken er i gang! Høy konflikt oppstår. Subjektet beskytter et ødelagt selv, objektet beskytter et normalt selv. Konflikten blir uløselig. Ingen normale behøver påta seg ansvar for adferd de ikke har, det ville blitt sykt. **Sakkyndiges manglende evne til å fange opp slik adferd fører til at objektet anklages for ikke evne beskrive seg selv slik det er, objektet påstås være benektende!**

Subjektet ser ikke objektet som det er, men som de selv er.

Personlighetsforstyrrede med sin manglende evne til innlevelse i seg selv og andre er låst i sitt rigide forsvar. Flere konkrete saker viser at sakkyndige psykologer ikke eller forstår ser denne kompliserte dynamikk. De ser og fordømer objektet ut fra subjektets virkelighetsforståelse, en forståelse som hviler på subjektets identifikasjonen av egne projeksjoner i objektet. Faktisk tillegger sakkyndige subjektets oppfatning på objektet, og når objektet reagerer på dette, anklager den sakkyndige objektet for å være "benektende"! Noen ganger må en spørre om også den sakkyndige har egne udekte behov som blandes inn i observasjon og vurdering.

Splitting

Splitting kan bety 2 ting, splitting av sinnet eller splitting av mentale begrep. Det siste er å tenke i ekstremer, svart/hvit, enten/eller, god/ond tenkning. Splitting er problemet med å holde 2 ulike affektive tilstander samtidig. Slik splitting skaper ustabilitet fordi synet på andre kan svinge mellom ytterpunkter. Emosjonelle opplevelser blir som berg og dalbane. Regulerende psykofarmaka blir resultatet. En tillitsfull venn kan plutselig bli en fiende, en ektemake kan plutselig bli psykopat. Verden blir svart/hvit.

Borderline

Ved denne tilstand klarer ikke personen og integrere gode og dårlige sider ved selv eller andre. Det aggressive integreres ikke med det intime. Uklare grenser mellom selv og andre

skaper angst for at de slukes av den andre. For å motvirke denne angst blir den andre sett på som ond person, angsten projiseres ut på objektet. Denne grenseproblematikk ser man ofte i forelder/barn relasjon der forelderens har en borderline eller narsissistisk problematikk, denne klebrige adferd.

Narsissist

Disse bruker dette forsvar for å stabilisere seg selv som positiv. Det grandiose i realitet eller fantasi blir dominerende. Idealisering og devaluering blir forsvar mot opplevelsen av narsissistisk raseri og narsissistisk sårbarhet. Deres opplevelse av berettigelse og grandiositet skiller dem fra den prototypiske borderliner. De er ikke så ustabile i stemning som disse.

Splitting var først beskrevet av **Pierre Janet** i sin bok "*L'Automatisme psychologique*". **Freud** var også inne på begrepet. **Kohut** beskrev kontrasten mellom "horisontal splitt", som beskrivende for en "*deeper level by repression and on a higher level by negation*", og en vertikal splitt beskrevet som "*the side-by-side, conscious existence of otherwise incompatible psychological attitudes*" (Kohut 1971).

Melanie Klein

Klein argumenterte med at "*the earliest experiences of the infant are split between wholly good ones with "good" objects and wholly bad experiences with "bad" objects*", mens barnet strevde med å integrere de to primære drifter, kjærlighet og hat i et samlet sosialt hele. Et viktig steg i barnets utvikling er å forene disse ytterpunkter. Når barnet oppdager at et objekt kan være både godt og ondt går utviklingen til neste steg. Denne integrering av de ulike affektive tilstander, kjennetegner den sunne utvikling, manglende integrering kjennetegner den patologiske tilstand.

Otto Kernberg

Også Kernberg så på det å overkomme splitting som et utviklingsstadium. Barnet må lære å integrere kjærlighet og hat. Han skiller mellom 3 ulike stadier:

1. Barnet ser ikke på godt og ondt som ulike tilstander
2. Barnet ser på godt og ondt som ulike tilstander. Fordi grensene mellom selvet og objektet ikke er stabile blir den andre sett på som enten god eller dårlig. Dette medfører at å tenke på objektet som dårlig gjør at de ser på eget selv som dårlig, derfor ser de på objektet som godt og dermed eget selv som godt. "*Bringing together extremely opposite loving and hateful images of the self and of significant others would trigger unbearable anxiety and guilt*" (Kernberg 1990:195).
3. Splitting, begynner å løse seg når selvet og objektet oppfattes å ha både gode og dårlige sider. Egne grenser utvikles og dermed vil ikke opplevelsen av et negativt objekt føre til opplevelse av negativt selv.

Når denne utvikling, integrering og grenseprosess slår feil mente Kernberg at personen utviklet borderlinestruktur.

Splitting, er derfor en forsvarsmekanisme, der personen bla. har problemer med å holde samtidig, motsatte affektive tilstander. Et objekt kan enten være idealisert eller devaluert, et objekt kan for slike ikke inneholde både positive og negative sider. Verden blir svart/hvit . Dette er typisk både for borderline og narsissistisk problematikk. En bestemt egenskap utelukker den samtidige tilstedeværelse av en annen (Broch 1897:60). Denne knyttes ofte til, og synes være en forutsetning for, *projektiv identifikasjon*.

Splitting beskrives i to utgaver, den vertikale og den horisontale.

En kan si at i nevrosene fortrenses driftene, mens i psykosene fornektet realiteten fordi en ikke klarer forsvare seg mot driftene. I motsetning til de nevrotiske, har de personlighetsforstyrrede en splittet indre psykisk struktur. Splitting er et psykologisk forsvar der personen ikke klarer å håndtere med realiteter.

men heller ikke integrert i ego. Fantasier om storhet og magisk kontroll over verden kan eksistere side om side med lav selvfølelse og følelse av hjelpeløshet. Vi snakker da om en *vertikal splitt* i psyken. Hos andre pasienter vil det grandiose selvet være fortrent mer eller mindre i sin helhet. Vi snakker da om en *horisontal splitt* (fig. 16).

Pasienter med horisontal splitt er tappet for narsissistisk energi. Denne er bundet i ubevisste arkaiske krav, og de vil derfor fremvise symptomer på narsissistisk mangel: liten selvtillit, vage depresjoner, mangel på initiativ og arbeidslyst. Pasienter med vertikal splitt vil også kunne lide under samme symptomatologi. Dette er uttrykk for at de i tillegg til bevisste storhetsforestillinger også har et godt fortrent arkaisk grandios selv. Symptomene vil stå i en tilsynelatende kontrast til deres ytre fremtredelsesform, som kan bære preg av skrår sikkerhet, skrytende selvhevdelse, arroganse og nedlatenhet overfor andre. Hos disse pasientene vil første del av analysen

Karterud (2002: 82-83), Fra narsissisme til selvpsykologi.

Problemet med personlighetsforstyrrede begynner før de er fylt 3 år, de får ikke en normal konsolidering av objektreasjoner. De utvikler en splitt der det skulle være helhet. Denne splitting er alvorlig for den eksternaliserer egne trekk, de blir oppfattet ikke tilhøre personen selv, de projiseres ut. Nevrotikere preges av problemer etter at objektreasjoner er konsolidert (Masterson, 2004:29).

Primitivt forsvar er centreret omkring mekanismen splitting, hvorved den angstprovokerende følelse forbliver bevidst, men fremmedgjort. I fremmedgjørelsen ligger det aspekt, at den fraspaltede, problemfylte følelse eller tanke gøres til noget „ikke-mig“, således at der dannes en adskillelse eller barriere mellom selv og anden. Der skabes et ydre rum til adskillelse fra det indre. Den problemfylte følelse externaliseres, eksempelvis i form af projektion eller acting out, og kan derfor siges at være primært til gene for omgivelserne.

Det *neurotiske* forsvar er centreret omkring fortrængning, hvorved der skabes en afgrænsning mellem det bevidste og det ubevidste, altså et indre rummende rum. Det neurotiske forsvar giver anledning til personlig hæmning, hvor man ikke direkte kan få adgang til de konfliktfylte følelser, men kun gennem en demaskering af tanker og adfærd kan man nå frem til en hypotese om, hvilke følelser, forestillinger eller konflikter, der er angstprovokerende.

Ved moderat eller *adaptivt* forsvar opretholdes grænsen mellem det bevidste og ubevidste, mens energien, der er bundet til de ubevidste forestillinger, kanaliseres til jeg-udviklende adfærd, eksempelvis i form af sublimering, humor eller altruisme.

Den som har innledet et forhold til en slik personlighet vet alt om det å løftes opp på en trone i begynnelsen, oppleve den fantastiske kjærlighet, for så bare måneder senere bli revet ut av

drømmen og anklaget og tråkket på. Narsissistisk splitting fokuserer ofte rundt polene overlegen/underlegen, f.eks. fantastisk forelder - omsorgsviktende forelder. Vi ser dem i barnefordelingsaker, der den idealiserte partner går fra å være deres "den som betyr alt" til å bli psykopat over natten. Selv kan de ikke se annet en egne grandiose fantasier om egen omsorg, mens de i realiteten ødelgger barna for livet. Hjelpeapparatet ser ikke dette, de mangler kunnskap om slike. De bidrar tvertimot til at slike får fortsette å ødelegge barn.

De med forstyrrelser i selvet er ikke oppmerksomme på hvor mye de generaliserer fra sine opplevelser med sine egne foreldre. De har utviklet et forsvarsystem designet til å beskytte dem fra smertefulle opplevelser assosiert med deres barndom og med den manglende støtte de opplevde i utviklingen av virkelig selv (Masterson, 2004:31).

“When borderline patients get divorced, they often have custody or access battles over the children because they see the other parent as morally evil (making claims that the soon-to-be-ex will sexually abuse the child, abandon the child, or neglect the child).

When narcissistic patients get divorced (or several years later when they have an unrelated set-back a narcissistic injury) they often seek full custody of the child because they see themselves as a superior parent and the other parent as incompetent. (Kreger, R., 2011)

"Selvpsykologien beskriver narsissismen som en dobbelt splittelse i selvet, en horisontal og en vertikal. Den horisontale er den velkjente splittelsen mellom den bevisste og den ubevisste delen av selvet, hvor den ubevisste delen dekker over et barns mangel på grunnleggende trygghet og bekreftelse, og at barnets følelser og behov er blitt neglisjert, avvist eller misbrukt. Den (delvis) bevisste delen er en nagende følelse av hjelpeløshet, ensomhet, verdiløshet og en lav selvfølelse.

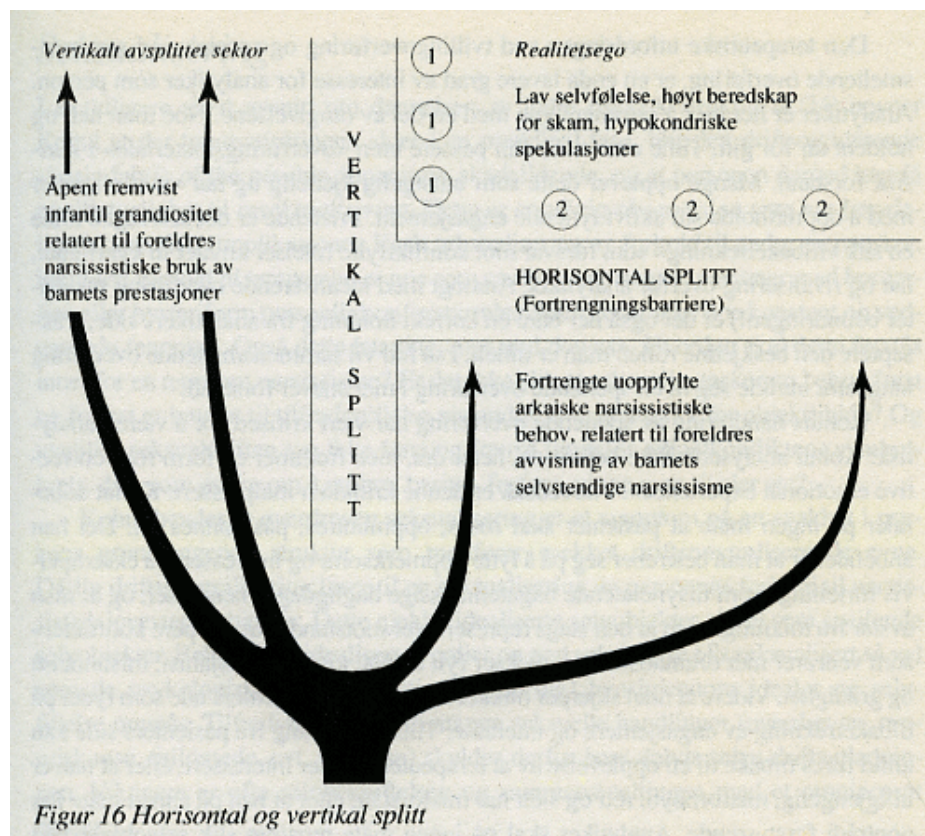
Den vertikale splittelsen skiller denne svake og hjelpeløse delen fra den kompensatoriske grandiose delen, to motpoler som skaper en balanse, det bipolare selvet, og som hos et barn blir en måte å overleve psykisk på. Den mest dramatiske vertikale splittelsen har pasienter med multiple personligheter. Bakgrunnen er som regel grove seksuelle og voldelige overgrep, hvor utålelige psykisk og fysisk smerte er splittet i delpersonligheter, som også kan representere forskjellige alderstrinn, og som opererer og handler tilsynelatende uavhengig av hverandre og av den voksne bevisste person. I dag er det mer «primitive» mekanismer som benekting, projeksjon og projektiv identifikasjon, og en splittelse som kan svinge mellom idealisering og devaluering. " (Jørstad, J. 2000)

Ihht Kohut er kjerneproblemene med en vertikal splitt : arroganse, overlegen isolering, skrytende framferd og samtidig gjerne en mindre tydelig, men observerbar depresjon. Ihht Kohut er bakgrunnen for denne problematikk at speilingen fra moren var betinget av at relasjonen til moren ikke ble truet og faren ikke var tilgjengelig som idealisert objekt. Slike omsorgspersoner beskrev Kohut som: "...bare kunne elske det hun totalt behersket og kontrollerte". Slike barns forsøk på å selv opprette relasjon til andre ble direkte motarbeidet. Ofte er barnets far holdt på avstand. Psykopatologi oppstår når speilingen til begge foreldre svikter. Typisk er at mor legger slike barn eksepsjonelle fordelaktige egenskaper i et forsøk på å bøte på svakheter i eget Selv. "...moren tillot og oppmuntret hans ideer om storhet, så lenge han forble utøver av hennes grandiositet." Her er det sønnens selvopplevelse av seg

selv som stor, som fungerer som selvobjekt for moren, ikke så mye hans faktiske prestasjoner. Moren tar eierskap på sønnens selvrepresentasjon.

Splitting forekommer som et normalt utviklingsfenomen hos det lille barnet. Winnicot (1965) har i sine teorier om det sanne og falske selvet vist hvordan et tidlig frustrerende miljø kan bevirke en varig spalting av selvet, om barnet ikke møtes av et empatisk objekt. Ved alt for tidlig å tvinges til å tilpasse seg andres (morens) krav og forventninger, utvikler det et omgivelsestilpasset falsk selv, som spaltes fra det sanne selv, som huser barnets følelser og behov. Dette defensive falske selv må alliere seg med de kognitive funksjoner på bekostning av de emosjonelle hvorved det skapes en splitting mellom det kognitive og det emosjonelle. (Olsen, 2002:760)

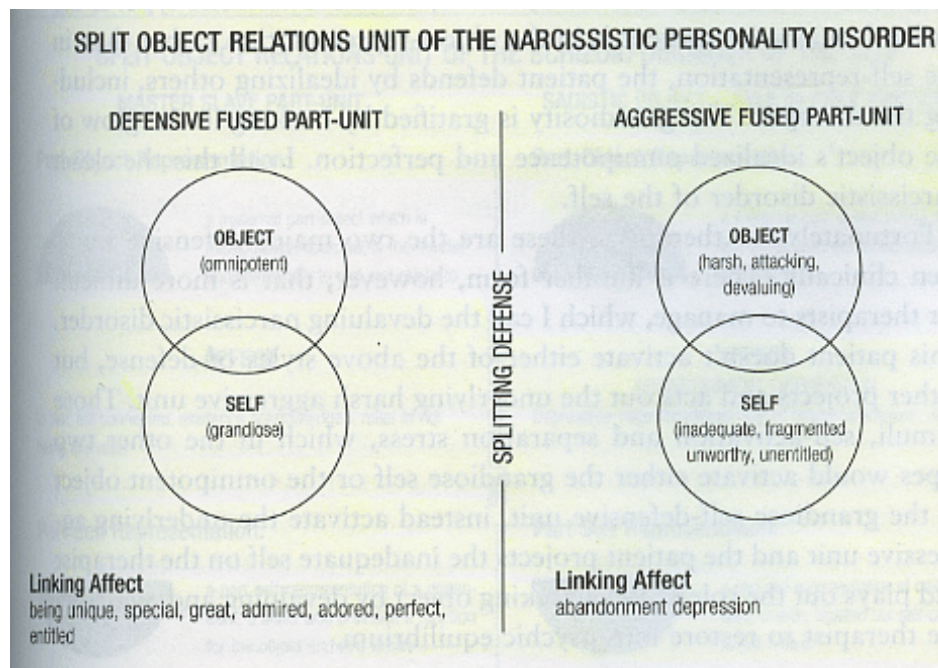
Selv om Freud ikke brukte slike begreper, kan hans bruk av "spalting" også forstås "vertikalt" og "horisontalt". Med vertikal splitt forstår vi ulike jeg-tilstander som skifter (grandios/depressiv). Flere psykiske tilstander opptre altså relativt autonomt ved siden av hverandre. Med horisontal splitt forstår vi en spalting mellom ulike bevissthets nivåer. Broch & al. (1987)

Fra Karterud (2002) Fra narsissisme til selvpsykologi.

Masterson (under) beskriver den vertikale splitting noe tydeligere når han beskriver covert narsissister. På den ene siden har vi fusjonen av et idealisert objektet og et grandios selv der den covert narsissist soler seg i lyset av objektet. På den andre siden har vi fusjonen av det aggressive objekt og det verdiløse selvet, der den covert narsissist spiller ut rollen som det aggressive objekt og devaluerer alle som kommer i deres veg. Splitting er da preget av at disse ulike affektive tilstander holdes separat. Den covert narsissist kan opptre i den ene i en setting, for så å skifte til den andre i en annen setting. Ja, skiftet kan skje i relasjon til samme

objekt i ulike settinger. I det ene øyeblikket kan de fremstille seg som velfungerende sykdomsfrie, i det neste krever de at du tar hensyn, de er syke må vite! På mange måter er den grandiose fasaden et falskt selv som dekker over det virkelige fragmenterte selv.

Fra Masterson (2004:80) A therapists guide to the personalitydisorders.

Hvor plasseres narsissisten i dette bildet?

En viss mengde narsissisme er en nødvendig forutsetning for en normal personlighet. Men en sunn selvfølelse er noe annet enn et falskt selv. For lite gir oss følelsen av og ikke strekke til, vi føler oss verdiløse. For mye og vi mister evnen til å bry oss om andre. Og andre er vi avhengig av, som det sosiale individ mennesket er. Narsissisme kan derfor beskrives som den livgivende investering i oss selv. Til å begynne med er det livets utfordringer i barnets utvikling. Om disse utfordringer får vekstgrunnlag og god nok bearbeiding, så blir personligheten sunn. Svikter vekstgrunnlaget og bearbeiding, får vi forstyrrelser i selvet, narsissistiske forstyrrelser. Mentaliseringsevnen forstyrres. Når forsvaret blir rigid mister personligheten sin fleksibilitet, forsvaret blir primitivt. Identifikasjonen til eller idealiseringen med objektet, preges av underliggende behov for å unngå ydmykelse, skam og fragmentering. Søker slike behandling så er det for å *føle* seg bedre, ikke *bli* bedre. I det hele tatt svikter deres evne til å forstå og leve seg inn i andre (empati).

Russ & al. (2008) deler narsissister inn i 3 ulike typer (Mays 2012:38) :

- 1) Høyt fungerende narsissister (overt)
- 2) Sårbare narsissister (covert)
- 3) Malignante narsissister.

Sistnevnte er den verste typen, A.B. Breivik er en slik type. Covert er den mest komplekse og svært vanskelig å avsløre. Otto Kernberg beskriver også den maligne narsissist svært nært opp til psykopaten.

Den åpne grandiose narsissismeformen (overt type) er karakterisert ved horisontal split, dvs at det verdiløse selvet er temmelig utilgjengelig og gjemt bak narsissistisk raseri.

Den sensitive, sårbare narsissismeformen (covert type) er mer karakterisert av vertikal spilt, dvs veksler i sin self-state mellom grandiositet og verdiløshet/tomhet.”

(Pers.med. Karterud 30.11.2012)

«Narsissistiske personer kan i den narsissistiske settingen «jeg elsker meg selv» projisere «meg selv» på en annen person og så identifisere seg med denne personen slik at de får en følelse av å bli elsket av seg selv. For å oppnå dette, har de behov for at objektet handler som deres ubevisste ønske om identifisering streber etter. (...) Dette er derfor ikke en ekte identifisering; jeget tar ikke over karakteristika ved et objekt; det er snarere slik at objektet blir forledet til å ta over karakteristika av jegidealet, slik at jeget igjen kan nyte de samme karakteristika gjennom empati» (Fenichel, 1945, s. 510-511).

Broch & al. (1987:71) Ubevisste samspill

P104.1 Arrogant/Entitled

Reich's (1933) "phallic narcissistic character," Gabbard's (1989) "oblivious narcissist," Rosenfeld's (1987) "thick-skinned narcissist," Akhtar's (1989) "overt narcissist," also described by Cooper & Ronningstam (1992). Behaves with overt sense of entitlement, devalues most other people, strikes observers as vain and manipulative or charismatic and commanding.

P104.2 Depressed/Depleted

Gabbard's (1989) "hypervigilant narcissist," Rosenfeld's (1987) "thin-skinned narcissist," Akhtar's (1989) "covert" narcissist, or the "shy narcissist" of Cooper & Ronningstam (1992). Behaves ingratiatingly, seeks people to idealize, is easily wounded, and feels chronic envy of others seen as in a superior position.

APA (2006:38) Psychodynamic Diagnostic Manual (PDM)

Overt = Progressive, Covert = Komplementær

Den progressive narsissist kjennetegnes av ønsket om å bli beundret, få øket selvfølelse og bruke den andre part funksjonelt for å oppnå disse behov. Den komplementære narsissist kjennetegnes ved å leve gjennom den andre. En har selv mindreverdfølelser, og velger en partner som tilsynelatende har stor selvfølelse. Den komplementære narsissist er imidlertid

Broch & al. (1987:86) Ubevisste samspill

Det at covert narsissister velger en partner med god selvfølelse, ser man i svært mange saker der denne problematikk kommer til syne. Dette er ofte personer med stor evne til toleranse for avvik, personer som har mye å gi og som ofrer seg i et forhold. Disse blir lett ofre for den parasittiske snyltende covert narsissist. Det er meget viktig å være klar over at slike personers virkelige selv ikke kommer til syne så godt når de har kontroll på sin situasjon. Det er når de utsettes for stress at man ser den virkelige underliggende personlighet i slike saker komme til syne. Den er der hele tiden men når de føler de har kontroll er mye av denne adferden subtil og i små doser av forventning og manipulasjon. Ikke mer enn at offeret aksepterer adferden, uten egentlig forstå hva som skjer.

Overt = Grandiose/Exhibisjonistisk, Covert = Closet

The *Grandiose or Exhibitionistic Narcissistic Disorder*: We are all familiar with the picture of grandiosity. This is Harry. This is the individual with a façade of self-assurance, self-confidence, and self-preoccupation, who constantly pursues admiration. Perfectionistic in striving for money, power, and fame, he shows an extreme sense of entitlement, grows enraged when criticized, and lacks empathy and concern for others in spite of pursuing them to obtain their admiration and approval.

The surface adaptation and lack of anxiety and depression exhibited by many patients with an Exhibitionistic Narcissistic Disorder can be misleading; they often look pretty good and on the outside appear to be functioning well. It is only when something in their world breaks down, often in their jobs or their families, that we see what lies beneath the façade. The underlying feelings include intense envy, rage, feelings of worthlessness and rejection, and a pervasive sense of impotence and inadequacy.

The *Closet Narcissistic Disorder*: The person with a Closet Narcissistic Disorder can be deceiving. He or she does not display overtly exhibitionistic behavior, and may even present as humble, anxious, inhibited, or shy. He or she may often first appear to be a person with a Borderline Personality Disorder in his or her focus on the object. This is so because the major emotional investment of the individual with a Closet Narcissistic Disorder is in the omnipotent other rather than in the self. The other is idealized and the patient's grandiosity is gratified. The patient then "basks in the glow" of the object. These individuals do not have the capacity consistently to maintain the continuity of defense of the Grandiose Narcissistic patient, and are more prone to experiencing envy and self-esteem impairment. They are also more likely to be depressed.

Fra Masterson (2004:75) A therapists guide to the personality disorders.

Lærdom - Konsekvens

Kunnskap om denne typen primitive dynamikk er helt essensielt for å forstå slik adferd. Manglende kunnskap gjør at offere for denne typen manipulasjon feilaktig blir tillagt ansvar for konflikter. Virkeligheten blir snudd på hodet. Subjektets påstand blir tillagt vekt, objektets benektelse av dette blir forsømt. Objektet anklages ofte være benektende, mange sakkyndige synes ikke even forstå denne dynamikk. I saker der barn er innblandet ender dette selvfølgelig tragisk.

Konkret viser saker at en far som avviste mors projeksjoner, av den sakkyndige ble anklaget for å være benektende, ukritisk trodde den sakkyndige på hva mor påsto. Face value avgjorde uten noen kildekritikk. Moren ble ansett for å ha selvinnsikt! Utallige sakkyndige rapporter viser at sakkyndige psykologer ikke forstår denne dynamikk, domstolene har ingen slik kunnskap. Barnevernet har enda mindre kunnskap om slik manipulasjon. De som utsettes for dette reagerer helt adekvat på åpenbart falske og uberettigede påstander, de blir forvirret fordi de ofte vet subjektet har den adferd de selv tillegges. Samtidig ser de at subjektet tillegger seg selv objektets egen positive adferd. Dette er introjektiv identifikasjon i praksis. Dette skaper frustrasjon som av omgivelsene ofte oppfattes som aggresjon. I en rekke saker er det vist at dette fører til justismord.

Uten kunnskap om dette vil omgivelsene tro at subjektets projiserte påstander om objektet :

- er reelle påstander
- at subjektets påståtte "frykt og redsel", er reell frykt og redsel for objektet.
- at den påståtte "aggresjon" som tillegges objektet, er objektets aggresjon.
- at den "makten/kontrollen" objektet påstås ha over subjektet er reell makt og kontroll.
- osv.

Objektet blir anklaget for å ha sinne rettet mot subjektet, mens faktum er at den ampre stemningen er forankret i subjektets anklagende holdning (projeksjonene).

Påstått *redsel, frykt, makt og aggressjon* fra en med denne typen primitive forsvarsmekanismer har ikke substans i den virkeligheten de brukes, det er mentalt konstruerte forstyrrelser i subjektet eller tilhører andre settinger (eks. subjektets barndomstraumer). Eks. en mors hat mot egen fars overgrep, blir mors hat mot ektemannen når denne vil skilles. Slike har som kjent store problemer rundt persongrenser. Påstanden om at objektet har en slags "*makt eller kontroll*" over subjektet fremstår mer som *identifikasjonen* av eget kontrollbehov som er projisert på objektet. Dets ubevisste karakter gjør det umulig for det projiserende subjekt å motta korreksjon. Forsøk på det møtes av benektelse og påstått krenkelse! De er der for beskyttelse av egne (barndoms) traumers angst og ikke for beskyttelse mot objektets "aggressjon". Den "aggressjon" omgivelsene måtte se i objektet, er et utslag av helt adekvat frustrasjon og selvoppholdelsesdrift av å bli tillagt subjektets egen aggressive adferd gjennom falske manipulative påstander (projeksjon)!

Tegn på Projeksjon, Projektiv identifikasjon, Splitting, Identifikasjon og Reaksjonsdannelse kan være:

- påståtte trekk hos anklagde (objektet) finnes hos anklager (subjektet)
- vansker med å begrunne påståtte holdninger og adferd i andre
- stor opptatthet av andres følelser, men liten innsikt i egne
- fremstiller ofte egne holdninger som andres
- opplever ofte andre som sinte, aggressive, sterke, kontrollerende, manipulerende eller med "makt over dem".
- spør ofte om hensikten med andres adferd, spørsmål ol.
- vansker med å skille egen følelsestilstand og holdninger fra andres
- fremstår paranoid, rigid, "my way or the highway"
- anklager ofte andre for egne feil og mangler
- benekter og unnviker egne uakseptable trekk og følelser, samtidig som de har sterke meninger om andres
- ofte fordømmende mot andre, liten selvinnsikt
- kan være idealiserende i samliv, devaluerende ved samlivsbrudd
- splitting, svart/hvit tenkning er typisk
- underkommuniserer og undertrykker egne emosjoner og opplevelser
- fremstår ofte med en falsk overflate (narsissistiske)
- spiller ofte på offerrollen når de ansvarliggjøres for sin adferd
-
- Mot slik dynamikk nyttet bare en ting: "*Slutt å blande meg, med din objektrepresentasjon av meg*"!

Setter man så denne kunnskap sammen så har man beskrevet dynamikken i mange slike saker.

Her et typisk eksempel :

Partene traff hverandre da mor gikk til psykiater for å behandle **vanskelige barndomstraumer** knyttet til en alkoholisert, aggressiv far, og en mor som arbeidet nattskift. Gjennom et 9 år langt samliv opplevde far at mor **idealiserte** ham, skrev brev hvor godt hun hadde det og takket for alt det positive han gav henne både materielt og emosjonelt, og den støtte han var for henne når hun hadde det vanskelig. Dette skjer samtidig med at mor nesten

daglig er anklagende mot far og bruker ham som sin hoggestabbe for egne angst og depressive trekk. Forventninger og anklager i en ustabile doser.

Til slutt orker ikke far mer av denne ustabilitet og tar ut skilsmisse. Da påstår mor plutselig til sin lege at far er *psykopat*, og at han har tråkket på henne, ikke brydd seg om hennes meninger og vært nedsettende mot henne (**projeksjonen av opplevelsene fra sin egen far**). I barnefordelingsaken gjengir så mors lege hva mor påstår om far til den sakkyndige og vips flyttes barna til mor (**Proektiv identifikasjon**). Alle de trekk ved mor, hun projiserer over på far, blir av den sakkyndige tillagt far. (empatiløs, egosentrisk, lite evne til innlevelse i barnas situasjon). Dette var de samme trekk mor i samlivet fremviste! Når var det plutselig fars trekk.

At mor idealiserte far i samlivet ville ikke den sakkyndige høre på, ei heller at mor ville ha far tilbake! At mor både vil ha far tilbake og kaller ham psykopat samtidig, utløser ingen undring hos den sakkyndige (**Splitting**). Denne dobbeltkommunikasjon er typisk for *splitting*. Psykologiske tester viser denne avvikende adferd hos mor, men forfalskes for å passe til mors påstander. Testen viste nemlig mors depressive og hypokondriske trekk så typisk for splittingens skille mellom grandiositet/depresivitet. Mors MMPI test viser alvorlig psykopatologisk problematikk. Mors usanne påstander legges ukritisk til grunn. Der starter 14 års konflikt, titalls rettsaker og sabotering av samvær.

Sakkyndige, barnevern og domstoler tror mor, bygget på den sakkyndige, og hun får omsorgen gang på gang sak etter sak. Selv seksuelle overgrep mot barna i mors miljø blir bortforklart av barnevern og sakkyndige. Den ene saken bygger på den andre. Alvorlige feilvurderinger i første rettsak forplanter seg som sannheter (en dom må vite) i neste sak. Ingen bedriver kildekritikk, ingen spør etter dokumentasjon på de stadig mer utrolige påstander mor fremsetter. Barnas problemer stiger for hvert år som går. Dommeravhør avslører seksuelle overgrep fra stefar. Barnas depresjon, selvmordstanker og angst utløser behandling hos BUP. De påføres livslange skader gjennom overgrep, omsorgsvikt, trusler og vold hos mor.

Det eldste barnet nekter til slutt bo med mor og flytter, det andre utsettes for kronisk stress og utvikler **diabetes 1**. Konturene av det *usynlige barnet* blir tydeligere for hver dag som går. Utvendig synes alt på stell, invendig blir barnet mer og mer lukket. Det snakker aldri om hvordan det egentlig har det til noen. Til slutt har barnevern, psykiatri, politi og domstoler klippekort hos mor. Hun ilegges tvangsbortsettelse, men påstår så barnet ikke "vil" til far og krever "umulighet" for å slippe betale, summen nærmer seg 100.000,-. Barnet forteller det savner far, mor påstår det ikke vil til far. Ingen ser mors projeksjon av *sin uvilje* som fremstilles som *barnets uvilje*. Mor er trygdet grunnet psyksik problematikk.

Ingen i hjelpeapparatet forstår sakens underliggende dynamikk. De ser på fars frustrasjon over at barna ødelegges, som aggresjon. Brev etter brev fra far til barnevern og BUP med kritikk av deres passivitet mens barna sakte ødelegges fra insiden, skaper bare irritasjon. "Fagfolkene" forstår ikke hva som skjer. De evner ikke se at fars frustasjon er et resultat av mors projeksjon. Slik skriver barnevernsjefen i brev til BUP etter at far har anmeldt stefar for overgrep barnet har beskrevet i dommeravhør :

Barneverntenesta registrerer at far ikkje har interesse av å bilegge konflikten, men tvert om å auke den, det er bekymringsfullt. Barneverntenesta er av den oppfattning at far kjem med svært krenkande uttaler både vedkommande mor til borna og hennar noverande sambuar og til dels gjeld dette også alle involverte i saka. Alle som ikkje er einige i far si vurdering er i konflikt med far, talet på dei som ikkje deler far si vurdering er blitt mange og dei er alle skulda for ikkje å gjere slik far vil. Det einaste som ville bilegge konflikten slik far ser det er om han sjølv skulle få omsorg for barna.

Barneverntenesta er av den oppfattning at dette må få konsekvensar for det omfanget av samvær som far skal ha. At far ikkje er einig med nokon som har vore involvert i saka og truleg heller aldri vil bli det, er noko ein kjenner igjen frå andre saker, det ein har erfaring med er at dette er eit svært skadeleg klima å vekse opp i. Ein sterk og vedvarande konflikt er alvorleg og det vil få konsekvensar for barn sitt bilete av omverda. Barn er tent med at foreldra evner å bilegge eigen vaksenkonflikt til beste for barna og samarbeide til beste for barna. Dersom far ikkje makter dette må det få konsekvensar for korleis samværet skal foregå og hyppigheten av det.

Barnevernet missforstår fars frustrasjon som aggresjon. Når far dokumenterer at mors påstander om ham er mors egen adferd, anklages han for å øke konflikten! Mors usanne påstander om far utløser ingen kritikk mot mor. Barnevernet eier ikke fnugg av kunnskap om denne kompliserte problematikk. Ikke noe sted forstår barnevernet den projektive identifikasjon som skjer. De oppfater mors utsagn om "*redsel for far*" som uttrykk for vold fra far. De forstår ikke at mors påstand om at "*far har makt over henne*" er identifisering med mors egen projeksjon. Ingen ser mors **projeksjon**, ingen forstår mors **projektive identifikasjon**, der hun identifiserer seg med sine egne aggressive projeksjoner, ingen viser kunnskap om mors **reaksjonsdannelse** der hun fremviser motsatt adferd til barnevernet i forhold til hva hun faktisk utsetter barna for. Den totale kunnskaps svikt snur virkeligheten fullstendig på hodet. Mor oppfattes som et offer, far som aggressiv! Det projiserende subjekt får sympati, objektet fordømmes, barna ødelegges. Virkeligheten er stikk motsatt av hva den ser ut som på face value. Barna får sin barndom ødelagt med god hjelp fra et naivt kunnskapsløst barnevernssystem som påstår de er der for *barnets beste*!

Hvordan kan slikt skje?

Jo, **Reaksjonsdannelse** gjør at mors hatproblemer til menn, i samlivet fremstår motsatt av hva det er. Far idealiseres, mors hat mot menn (egen fars fysisk/psykisk vold) blir til idealisering av egen mann. Når hennes mann så tar ut skilsmisse trenger hun ikke reaksjonsdannelsen og hennes ex. blir da demonisert (kalt psykopat). Hatet mot hva egen far gjorde mot mor som barn, projiseres nå på hennes ex. Noen må få skylden for det vonde i mors liv. Svart/hvit tenkning, **splitting** blir synlig. Alle mors egne negative emosjoner og adferdstrekk projiseres over på hennes ex.mann. Mor blir plutselig "redd" for far! Far demoniseres.

Når objektet (far) reagerer og fremviser adekvate følelser om denne uriktige anklagen, blir det sett på som bevis på at han er slik subjektet (mor) påstår han er. Han går i fellen. Omgivelsene blir forvirret og klarer ikke se hvem som startet prosessen. En asymmetrisk prosess.

Far reagerer adekvat og finner seg ikke i disse løgner. Han fremstår frustrert, men har en normal selvhverdelses drift. Han beskriver som riktig er at mors påstander om ham, er mors *egen adferd*. Det blir konflikt. Mors egen adferd har mor fortrenget. Mor opplever møtet med sin egen aggresjon som "skremmende".

Mor påstår nå hun er "*redd for far, at han oppleves skremmende*"! Dette er **Projektiv**

identifikasjon i praksis. Omgivelsene oppfatter fars frustrasjon som "aggresjon", mor som et offer. Far fordømmes, mor får omsorgen, barna ødelegges, samvær saboteres! Slik bidrar det systemt som skulle sørge for *barnas beste*, til at barna havner hos en alvorlig psykisk syk mor, som selvfølgelig avskjærer barna kontakt med sin far. Hatet mot menn og behovet for hevn går foran barnas behov for tilknytning og kontakt med sin far. I mangel av kunnskap om denne dynamikk bidrar systemet (barnevern, sakkyndige, dommere, skole) til at barna blir ødelagt, mens far som avslører dette spill, blir holdt på avstand! Det perfekte justismord er et faktum.

I Christoffersaken i Andebu så vi den samme dynamikk, der ble hans far holdt på avstand, Christoffer ble drept av stefar og en psykisk syk mor! "*Ingen av disse hadde gjort noe med Christoffer*", de mente han selv hadde påført seg et 17 cm langt brudd i hjerneskallen og kom blåslått på skolen! Hvor mange "skapdører" kan et barn slå seg i før omgivelsene fatter mistanke?? Her var volden synlig, hva når den skjer mot de "*usynlige barn*"?

Barnets avhengighet til helsefarlige foreldre, er en svært ødeleggende relasjon. Den amerikanske terapeuten Susan Forwar har etablert begrepet *helsefarlige foreldre*. Hun mener barn av slike foreldre føler en sterk forvirring rundt dette med kjærlighet, hva det innebærer og hvordan det er meningen det skal føles. Når et barns selvfølelse undergraves øker barnets avhengighet og med det behovet for å fastholde troen på at foreldrene er til for å beskytte barnet og dekke dets behov. Den eneste måten psykiske eller fysiske overgrep kan gi noen mening for et barn, er om han eller hun tar på seg ansvaret for farens eller morens atferd.

Anstorp (2007) skriver i *Dissosiasjon og relasjonstraumer* (s.27) :

" En prospektiv studie så på konsekvensen av emosjonell neglisjering (Eriksen & Egeland 1996), og fant at emosjonell utilgjengelighet hadde mer omfattende konsekvenser for barns utvikling enn fysisk og seksuell mishandling"

To sentrale prinsipper som troen på foreldrenes guddommelighet bygger på:

- «Jeg er et dårlig menneske og foreldrene mine er gode» og «Jeg er et svakt menneske og foreldrene mine er sterke»

Dette er oppfatninger som kan bli sittende i lang, lang tid etter at vi rent fysisk er blitt uavhengige av våre foreldre. Disse oppfatningene holder troen i live; de gjør at du unngår å se den smertelige sannhet i øynene at gudforeldrene dine i realiteten sviktet deg når du var som mest sårbar. Foreldre med den over beskrevne adferd svikter barnas behov grovt, samtidig som de tror de er guds gave til barna!

Til slutt :

De begreper som her er brukt er for en stor del hentet fra psykologiens psykodynamisk perspektiv. Innen psykologien er det 7-8 ulike perspektiv. Når det gjelder å finne begreper som er dekkende for å :

- anklage andre for egen adferd/holdning (projeksjon)
- anklage andre for egen adferd/holdning og deretter identifisere seg med denne (projektiv identifikasjon)
- i det ene øyeblikket idealisere seg selv/andre for i neste øyeblikk devaluere seg selv/andre (splitting)

- fremstå med en adferd motsatt av hva man egentlig føler eller har (reaksjonsdannelse)

så er det få andre perspektiver som har et så velutviklet begrepsapparat for beskrivesle, forståelse og forklare disse fenomen og denne adferd som det psykodynamiske. Men disse begrep kan operasjonaliseres på følgende måte (APA & al. (2006:581-583) *Psychodynamic Diagnostic Manual*) fri for teoretisk sjargong :

SWAP Item Text
Tends to see own unacceptable feelings or impulses in other people instead of in him/herself. [projection]
Tends to see self as logical and rational, uninfluenced by emotion; prefers to operate as if emotions were irrelevant or inconsequential. [intellectualization]
Tends to express anger in passive and indirect ways (e.g., may make mistakes, procrastinate, forget, become sulky, etc.). [passive aggression]
Tends to blame own failures or shortcomings on other people or circumstances; attributes his/her difficulties to external factors rather than accepting responsibility for own conduct or choices. [externalization]
Is prone to idealizing people; may see admired others as perfect, larger than life, all wise, etc. [idealization]
Tends to distort unacceptable wishes or feelings by transforming them into their opposite (e.g., may express excessive concern while showing signs of unacknowledged hostility, disgust about sexual matters while showing signs of unacknowledged excitement, etc.). [reaction formation]

Splitting

SWAP Item Text
Expresses contradictory feelings or beliefs without being disturbed by the inconsistency; has little need to reconcile or resolve contradictory ideas.
Tends to idealize certain others in unrealistic ways; sees them as "all good," to the exclusion of commonplace human defects.
Tends to see certain others as "all bad," and loses the capacity to perceive any positive qualities the person may have.

SWAP Item Text
When upset, has trouble perceiving both positive and negative qualities in the same person at the same time (e.g., may see others in black or white terms, shift suddenly from seeing someone as caring to seeing him/her as malevolent and intentionally hurtful, etc.).
Tends to stir up conflict or animosity between other people (e.g., may portray a situation differently to different people, leading them to form contradictory views or work at cross purposes).

PROJEKTIV IDENTIFIKASJON

SWAP Item Text
Tends to see own unacceptable feelings or impulses in other people instead of in him/herself.
Manages to elicit in others feelings similar to those s/he is experiencing (e.g., when angry, acts in such a way as to provoke anger in others; when anxious, acts in such a way as to induce anxiety in others).
Tends to draw others into scenarios, or “pull” them into roles, that feel alien or unfamiliar (e.g., being uncharacteristically insensitive or cruel, feeling like the only person in the world who can help, etc.).